

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,

ahova a lap szétküldésére vonat-
: kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél íven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
: tések és hirdetési díjak küldendők. ::

SZLEZÁK LÁSZLÓ

Bur villamos vasut-
örház megállóhely.

Budapest, VI., Frangepán-u.

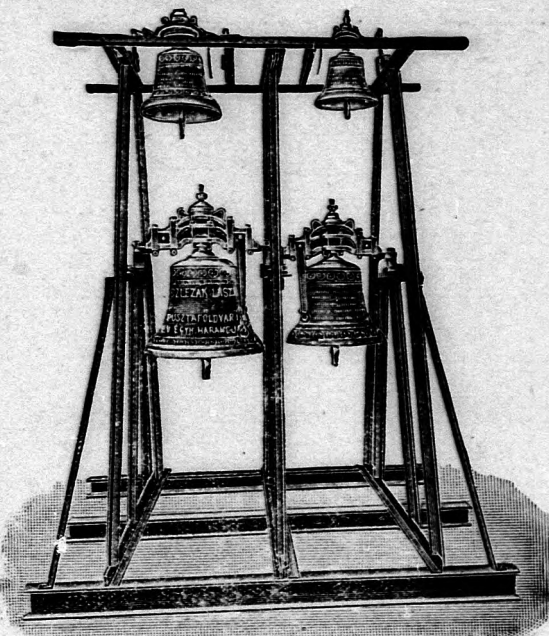
1900. évi párisi világ-
kiállításon kitüntetve.

77. szám. (Saját házában)

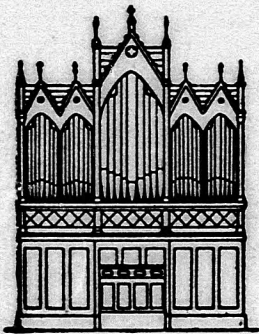
Ajánlja legjobban berendezett harangöntődjét a nemes egyházak részére. Harangokat bármily nagyságban ujonnan önt, régi, repedt, vagy nem összhangzó harangokat a legmagasabb árban átveszi és átönti a leg szebb zengzetben, a legfinomabb harangérből, tiszta csengő hanggal. Minden harang hangja előre határozottatik meg. — Különösen ajánlja a legjobbnak bizonyult és a legkönnyebben kezelhető harangfelszereléseit, amelyek a torony falait nem rázzák, akár kovácsolt-, akár öntöttvas szerkezettel. A legújabban öntöttem a mattyi, a szentesi ref. öregtemplom harangjait; átszereltem és vasállványokra helyeztem a karai, sussai, szentendrei, tiszadada, zádorháza, orosháza, apáthegyaljai, szelistei stb. egyházak harangjait, jelenleg öntöm a törökszentmiklósi ref. egyház 4 harangját kb. 3400 kg., a klenóci ev. egyház nagyharangját 2400 kg., az olaszlisztkai egyházét 600 kg. súlyban.

Költségvetéssel díjmentesen szolgál és kívánatra a helyszínére saját költségen utazik.
Számos egyházi elismerés! Telefonszám: 174—16.

harang-ércöntőde, harangfelszerelés
és haranglábgyár

Ezen harangok 1913-ban a pusztaföldvári evang. egyház részére készültek, méltóságos Balla Mihály miniszteri tanácsos úr rendelkezésére.

RIEGER ÖTTÓ

gőzüzemre berendezett és a kir. udvar orgonagyára. — Hazánk legnagyobb orgonájának, a király orgonájának (koronázási templom) alkotója.

BUDAPEST, X., Szigligeti-u. 29. * Császári és királyi udvari szállító. —

A pécsi, párisi, pécsi stb. kiállításon kitüntetve. Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnyomású oszorendszerű (pneumatikus), tartós, nemes hangú orgonákat szállít.

40 év óta 2000-nél több orgonát szállított, közte a „KIRÁLY ORGONÁJÁT”, amely mű ezidő szerint hazánk legnagyobb orgonája. 80 változatú villanyerőre berendezve.

Orgona javításokat és hangolásokat a legmérsékeltebb árban teljesít. Orgona jókarban tartását elvállalja. Katalógussal, tervezetekkel és rajzokkal kívánatra díjmentesen szolgál.

RIEGER orgonagyára 40 évi fennállás óta 2000 orgonát szállított.

Egyházak,

iskolák, hivata-
lok, takarékpénztárak és
magánfelek részére

gummi- és réz-

bélyegzőket

gyorsan és olcsón készít

ELSŐ DEBRECZENI BÉLYEGZŐGYÁR

Simonffy-u. 5. — Telefon 653.

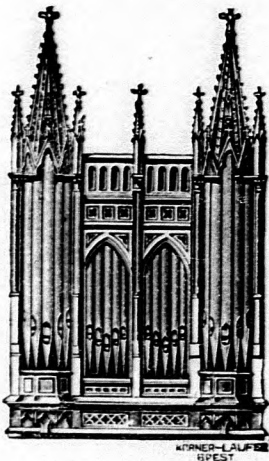
NYOMTATVÁNYOKAT

SAKSZERŐ ÉS IZLÉSES KIVITELBEN SZÁLLIT.

HERCZEG HENRIK KÖNYV- ÉS MŰNYOMDA
VÁLLALATA o o o o
DEBRECZEN, SIMONFFY-UTCA 5.

Csak első
díjakkal
kitüntetve.

Alapított
1907-ben.

A pécsi
országos
kiállításon
állami
aranyérem-
mel kitün-
tetve.

Alapított
1897-ben.

Angster József és Fia

Pécs.

Orgona- és harmoniumgyár

A budapesti bazilika nagy orgonájának építője. Ajánlják
kitünő hang- és erős szerkezetű légnymatu és elek-
tromos berendezésű

Orgonáikat

a legjutányosabb árak mellett, művészi kivitelben. —
Raktáron kitünő hangu

HARMONIUMOK minden nagyságban

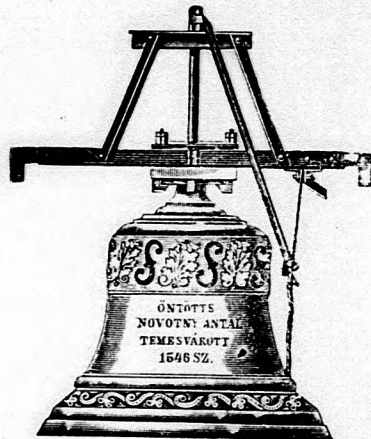
Elektromos fújtató készülékek.

Arjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

NOVOTNY ANTAL FIA

harangöntőde és vasharanglábgyár

Temesvár, Gyárváros.

Ajánlja magát több
évi szavatolás mellett
regi harangok újraön-
tésére, valamint új ha-
rangok és teljes ha-
rangesoportok előre
meghatározott hangok
utáni elkészítésére. Kö-
lönösen ajánlja saját
találmányu új mo-
dern atlyukasztott

harangjait

melyek felső részükön
a hegedűéhez hasonló
S alakú nyílásokkal
vannak ellátva és azért
erősebb, terjedelme-
sebb és mélyebb han-

guak, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgros harang
hangban egyenlő 467 kgros régi modoru haranggal. Ajánl
továbbá fogatható vertvas-koronákkal, régi harangok lyet
nekkel való újra szerelését és vertvas-harang állványoka-
Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgál-
hatnak — Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagy
éremmel kitüntetve.

Király balzsam

Köszvény és

csuz ellen.

Legujabb gyógyszer.

Ezen balzsam legujabb gyógyszer ugy belsőleg
mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. Király-bal-
zsam készítményem mint házi szer szükséges, hogy min-
den háznál kéznél legyen, mert ugy belsőleg, mint kül-
sőleg kitünő hasznos szer.

Belsőleg gyomorfájásnál gyomorgörcsnél csikaras-
nál, fejfájásnál azonnal hat s legjobb
fájdalomcsillapító.

Külsőleg tekintélyes orvosok ajánlják kösz-
vénynél csuznál továbbá
meghüleséknél, fog és fejfájásnál pár perc alatt hat.
Igen hasznos gyógyszer még szájjvizhez cseppentve rossz
lehellet szagtalanításra 1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6
kor. 5 fill. Utánvétellel bérmentve.

Magyar ember nem
használ mást csak a
híres

Hajdusági pedrót!!

mely legjobb bajusznövesztő és ápoló szer az összes
bajuszpedrő készítmények között. Hatása gyors és biztos

Postán 3 dobozt 2 K. 15 fillérért. 6 dobozt 3 K.
65 fillérért bérmentve utánvétellel küld a készítő.

Grósz Nagy Ferencz

„Arany egyszarvu“ gyógyszer-tára a hol mindnn bel- és
külföldi gyógyszerkülönlegességek erdetti árakban szere-
hetők be.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,

ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként **egyszer**, szombaton, másfél iven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
tések és hirdetési díjak küldendők. ::

A protestáns nagygyűlések és teendőink.

Nem ünnepi hangulatban, a békesség áldásos csendjében, hanem a legnagyobb világ katalizma izzó, forró napjaiban, a lelkek komor magába szállásával, a reménység törhetetlen erejével s az akarat szilárd elhatározottságával gazdagon gyűl össze folyó évi október hó 26-án a magyar protestantismus két representatív alkotó nagygyűlése: a Magyar Protestáns Irodalmi Társaság és az Országos Református Lelkészegyesület Debrecen városában. E gyűlések békeidőben is nagy érdeklődést szoktak felkelteni, úgy a tagok közéleti fajsúlya, mint a tárgyalásra kerülő problémák természete egyaránt reájuk terelték a közfigyelmet s a gyűlések lefolyása így emelte tekintélyünket kifelé, eredményes tevékenysége pedig jótékony hatást gyakorolt befelé a hívek lelki és társadalmi élete alakulására. — Ma a megítéltetés, a népek megmérgettetése időszakában a háborús izgalmakba belefáradt közvélemény még feszültebb figyelemmel fog gyűléseink felé fordulni, a belső alkotó munka szükségessége és céltudatos irányítása is az egyház kebelében ma még fokozottabb szükségérzet: nagygyűléseink tehát elsőrangú fontosságú problémák megoldása előtt állanak s kell, hogy munkájukkal a legmagasabb váradalmaknak is megfeleljenek. Mik tehát *teendőink*? A teendők világos meglátása és kijelölése már önmagában is félsikert jelent, igyekezzünk tehát a teendőket megállapítani!

A papi kar szentségének és kiváltságos tiszteletének időszaka ugyan régen lejárt, de a múlt idők hagyományos örökségéből fennmaradt még mindig az az emlékezet, hogy ahol e tábor komoly tanácskozásra, a hitélet dolgai megbeszélésére összejön, ott az Úrnak lelke van ve-

lük, gyarló tervezgetéseikben is ez irányítja lépteiket, szabályozza gondolataikat s ez fedezi be szegénységüket is. Ma a vérnek és könnynek e gyászos idejében az Úrnak lelke még inkább velünk van s segít művelni nagy dolgokat, a világ szemében is csodálatosakat. Ad erőt és bátorságot, hogy *megítéljük önmagunkat*. Legelső és legnagyobb teendőnk ugyanis az, hogy tisztában legyünk önmagunkkal, hogy tudjuk *mik vagyunk és mikké kell lennünk*. Ha nagygyűléseink e diagnózist igazán bölcsen és helyesen el tudják végezni, nemcsak a mai kor nagyságához mért cselekedetet fognak végrehajtani, de megoldják a magyar protestantismus legégetőbb problémáját is.

Ítélni, kivált önmagunk felett mindig egyike volt a legnehezebb feladatoknak. Nemcsak azért, mert ez ítéletet rendesen subiectív szempontok irányítják és vezetnek vagy a túlzott optimismus, vagy a sötétben látó pessimista álláspont felé, hanem azért is, mert az önmagunk dolgait saját magunk nem láthatjuk sem egész terjedelmükben, sem nem foghatjuk fel teljes kihatásukban. És nekünk mégis ítélnünk kell önmagunk felett, mert csak ez az ítélet jelent előhaladást, — a mások ítélete mirőlünk egyértelmű volna az elítéltetéssel. Az Úr szolgáló hűségének, erőfeszítéseinek, hivatásbeli komolyságának ítélője csak az Úr és rajta kívül az önlelkiismeret lehet.

De hát kell-e félnünk — az a kérdés — a saját magunk obiectív megítélésétől? Ha a protestantismus múltbeli szerepét, történelmi hivatását, hitéleti tisztaságát és erejét nézzük, csak dicsekedésre lehet jogunk és okunk. Az emberiség szellemi életének tudományos vizsgálata önmagát szégyenítene meg, ha valaha arra az eredményre jutna, hogy a protestantismus az újkori előhaladásnak nem a legeredményesebb, nem a leghathatósabb és nem a legjöltevőbb

tényezője volt. A fejlődő emberiségnek minden nagy értéke a protestantizmus eszmei tartalmából vonódott el és azon keresztül lett egyetemes közkinccsé. — Jelen állapotunk megítélésénél pedig az ítékezésnek mérvadó szempontja, befolyásolója az a megfontolás kell, hogy legyen: szükség van-e még ránk protestánsokra a fejlődés történetében mint ható, munkáló tényezőre, avagy egész irányzatunk már idejét élte s csak felesleges teher a haladás rohanó szekere? A felületes lekicsinyléssel, mely sporadikus jelenségek megfigyeléséből alkotja ítéletét, itt ne törődjünk, sőt ehelyett rendületlen hittel, fanatikus meggyőződéssel valljuk s az értelem tisztán látó megismerésével kiáltjuk a világ fülébe: a protestantizmusnak van jelene s lesz jövője is. Am ez a tudat nem szabad, hogy elbizottakká legyen s olyan fogyatkozásoknak meglátásától visszatartsan, amelyek kétségkívül jelen vannak s kiküszöbölésük által eredményesebben munkálhatjuk a protestantizmus jelen hivatását s készíthetjük elő jövő diadalát. Sőt egyenesen kell, hogy minél szigorúbb kritikára sarkaljon önmagunk és cselekedeteink iránt, mint amelyek nem egy jelentéktelen ügy, de a legszentebb és legfelségesebb hivatás: az isteni követség szolgálata betöltésére vannak rendelve. S viszont a gyarlóságok mérlegelését is kell, hogy enyhítse e szempontnak az érvényesítése, lévén az ügy fontossága a döntő és irányadó és nem a szolgálatára rendelt személyek minőségi értéke.

A kritikai ítékezésnek a jelen állapotra alkalmazott ilyen kettős vonatkozása protestáns nagygyűléseink legfontosabb teendőjeül: *a hitélet emelését, a protestáns szellemi tartalom fokozatos, de észrevehető fejlesztését s a protestáns-humanus karaktert biztosító közintézmények létesítésének és megizmosításának a szükségességét* jelöli meg. A régi munka ez, csak hogy a feladatok megszorodásának megfelelő nagyobb szellemi befektetéssel és az idők komolyságához illő erősebb elhatározással.

Az illetékes vezetők örök büszkesége marad, hogy a Kálvineum megalkotásával a harmadik kíváncsi mezején hatalmas lépést tettek előre. Ez intézmény köbe vésett apotheosisa a protestáns lelkészkar tetters agítálásának, hazafiúi áldozatkészségének és finom szociális érzékének. S egyszersmind hirdetője a magyar liberális közönség nemes lelkesedésének is. Az Orle hivatása ez intézmény további fejlesztéséről, megizmosodásáról és szilárd alapokra fektetéséről gondoskodni. De ne feledjük: a Kálvineum eszméje bármily lelkes és céltudatos propagálása és testet öltése is csak egyik része teendőinknek s mellette nem mellőzhetők a hitélet emelésének s a protestáns szellemi tartalom fejlesztésének a követelményei sem. Sőt nem habozom kijelenteni és a megcáfoltatás veszélyétől való félelem nélkül hangsúlyozni: protestantizmusunk ereje egyenesen e két főkövetelmény mikénti megvalósításától függ. *E kettő ugyanis a szellem és a*

TÁRCA.

Iskola megnyitás.

1915 szeptember.

*A várva várt nap im, elérkezett,
Jertek körém, vidám gyermekcsereg,
Tündérvilágba viszlek, ahova
Kitárt kapukkal vár az — iskola.*

*De, Istenkém, miért oly bánatos
Az arcotok, halvány, könnyharmatos?
Kis Pistikém, síróra áll a szád . . .
Kit gyászol a te fekete ruhád?*

*Tanító bácsi itt vagyunk megint,
Mint annyiszor, mikor szeptember int,
De aki máskor fogta a kezünk:
Édes apánk most nem jöhet velünk.*

*Nem játszott velünk egy év óta már,
Rá Anyuskánk is, mindhiába vár,
Csak sír, ha kérjük s úgy borúl reánk . . .
Tanító bácsi, hol van az Apánk?*

*Kis nebulóim, csak ne sírjatok,
Szememben is, lássátok, könny ragyog,
Volt egy fiam . . elment, mint annyian . . .
Kis iskolások, hol van a fiam?*

*Apátok nincs: apátok én vagyok,
Nincs már fiam: ti lesztok most azok:
Így áldjuk Öt, ki el sosem hagyott,
Ki mindnyájunknak édes atyja ott.*

Baja Mihály.

lélek ereje a protestantismusban. Nélkülük elsorvad az anyaszentegyház, velük terebélyes, égis erő fává növekedhetik. Az első a protestáns tudományos theologia hazai megteremtését, a második az ezen alapuló s a bibliából és az örök isteni kijelentés tartalmából táplálkozó egyéni hitélet fejlesztését, érzelmi-értelmi és akarati irányban való növelését jelenti. E kettős tényező adja meg az anyaszentegyháznak azt a jogcímét, hogy a Jézus Krisztus küzdő, ha kell szenvedő, de egyúttal diadalmaskodó vitéze is legyen, enélkül egy egyszerű földi organizáció volnánk, melyet összetart a fegyelem szervezeti ereje, de nem éltet Istennek a közösségben nyilvánuló szent lelke.

Igen kívánatos és elodázhatatlan feladat, hogy nagygyűléseink e követelmények megvalósításával *komolyan* foglalkozzanak. Úgy az Orlanak, mint a P. I. T.-nak hatáskörébe esik ez s mindkettőnek megvan a lehetősége is reá. Kísérletek történtek is már régebben ez irányban, de úgy látszik, még mindig a kezdet kezdetén állunk. Pedig az idők jelei rettenetesen komolyak. A biblia megértésének tudományos eszközei úgy megszapordtak, a theologiai tudományok oly annyira részletezők lettek, a termelés a theologia különböző mezőin oly nagyá növekedett, a rendszeresség s a legaprólékosabb részletekkel való törődés is a kiképzésben, a theologussá nevelésben oly mellőzhetetlen követelményekké váltak, hogy a legerősebb szellemi erőfeszítésre van szükségünk, hogy igazi képzett theológusok legyünk s e szó igazi fogalma tartalmi jelentésének mindenben megfelelhessünk. A protestáns hitélet a biblia helyes és új tartalmi tanulmányozása folytán erőteljesen elmélyült, a hitet élesítő és fejlesztő gyakorlati igehirdetés egyetemlegességében értékesebbé vált s legszebb termékeiben közel jár ahhoz az elvi követelményhez, hogy valóban Isten igéjének hirdetése legyen, az egyházi charitatív munkának elvi alapjai és egészséges nyilvánulási irányai hathatós szellemi tisztázás alatt állanak: úgy, hogy az egyetemes protestantismus jelenlegi működésében meg van adva a mérték, hogy milyenek vagyunk és föl vannak állítva a követelmények is, hogy milyenek legyünk: csak törekednünk kell a cél felé!

Eszközöket, módokat ajánlani és találni a cél elérésére az egyetemes gyűlések feladata lesz. Csak egy legyen bennünk *erős*: az *elhatározásnak*, az *akarásnak szent lelke* s akkor önmaguktól kínálkozni fognak az eszközök, melyek a terv kivitelét munkálják. A nagy idők elhatározásából születendő szellemi munkának eredménye pedig leend egy olyan egészséges protestáns közszellem, mely mindnyájunkat a nagy egység összefogó érzelmi tudatában a Jézus Krisztus küzdő vitézeivé, a léleknek birtokosaivá, az anyaszentegyház követeivé és diadalmaskodó hőseivé avat.

A nagygyűlések illusztris tagjait, a mi kedves vendégeinket pedig szívesen várjuk és hívjuk Debrecenbe.

Varga Zsigmond.

Sírbeszéd és imádság egy idegen ajkú és vallású honvéd katona (a Szerémségből való) sirjánál.

(A Szerephez tartozó hosszúhátú kiségitő kórházban mint sebesült gyógykezeltetett s ott tifuszban halt meg.)

Előfóhász: Élet s halál szabados Ura, nagy Istenünk! e nyitott sír mellől vigasz s megnyugvásért esedezünk hozzád. Óh add meg ezt nekünk s ez ifjú honvédet rejtő koporsó gyászában is életet, diadalmas életet láttass velünk halált győző örök királyunknak, a Krisztusnak érdeméért. Ámen.

* * *

Gyásztisztességtevő Gyülekezet! Koporsót hoztunk ki a halottak csöndes birodalmába, megszentelni vele ezt a temetőt, a mi temetőnket, — hősök nyughelyévé avatni azt a részt, mit e koporsó foglal el belőle. Az, ki benne nyugszik, nem ismeré, nem érté nyelvünket, hitében is más volt, mint mi, akik körülálljuk sirját; de közös Atyánknak, az Istennek gyermeke volt ő is, testvér, felebarát, közös magyar hazánknak, a négy folyó és hármás bérc ölének étellel is adózó igaz katonája s védelmére elhívott önzetlen és lelkes honfitárs.

Mint annyi mást, úgy őtet is a megbántott hazának becsülete, feltett szent érdeke — midőn a vész jött — haragra hívta el s „csatára kelt ő is a hősök ezrével“. Küzdelmivel a haremezőn, gyilkos golyók halált osztó záporában ő is példát adott, hogy nemesak *élni* — mert az igen kevés —, hanem *vérezni, halni* is kell tudni a drága szent honért.

Költségvetést díjmentesen készít.

BARTHA ISTVÁN

A magyar államnak és a vármegyének állandó vállalkozója.

kővező-mester és útépitési vállalkozó Debrecen, Kossuth-utca 35-ik szám alatt.

Városoknak és községeknek készít gyalogjárdákat faragott kővel, téglával, kocsi-útakat mindenféle kivitelben, — úgszintén átrakásokat is jutányosan elvállal. ++++ Telefon-857.

Elhagyott ő is nyugalmas otthon, ismerős tájakat, boldogság hajlékát. . . . S talán öreg tehetetlen szülőket, avagy ifjú hitvest, kicsiny gyermekeket borított mély gyászba, döntött árvaságba, hogy vészbe, viharba kövesse lelkének s koronás királyunknak parancsát: „*A haza minden előtt!*” s magyar honvéd módjára, vérrel, verejtéssel, nehéz küzdelmek közt tegyen bizonyosságot, mint kell fiatal életét áldozatul hozni a haza üdvéért, mint kell mind a végig hűnek lenni és vérezni, sebet kapni azért a szent földért, mely *bölcsönk, majdan sírunk is, mely ápol, eltakar.*”

Ő is vérzett, ő is sebet kapott s ide jött közibénk, ide hozta sorsa *gyógyulni*, pihenni. . . . Környezete megszokta volt arcát, részvételt iránta, gondosan ápolá. . . . Hajt de akinek életét borzalmas esatákban nem oltá ki golyó, gyilkos szurony életől szabadult, menekült. . . s talán már egy hosszú, boldog élet színes képeiben szövögette sorsát azok közelében, azoknak javára, kik szerettek s kiket ő is szeretett: *gyógyulás* helyett nehéz betegség ejtette foglyul; reátalált és leverte egy gonosz ellenség, ragályos betegség, — hosszú vívódások, nagy küzdelmek után lett a legyőzött, ő lett esatátvesztett! . . .

És most e nyitott sír előtt, — mikor ez otthonától messze vetett síri ág készül befogadni ez ifjú honvédnek parló tetemeit, mintha sóhaj szárnyán jönne. . . . mintha szeretteinek távol síró zokogása — szerettük nevében — kérne, könyörögne — ami egykor esendült Ábrahám ajkán is s a honfoglaló hős vezér, Mózes foglalta írásba a könyvek könyvében —: „*Idegen és jövevény vagyok közöttetek: adjatok nekem temetésre való örökséget, ha én halottam!*”

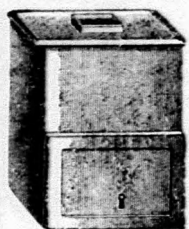
A *mi* halottunk is leszesz immár te ifjú barátunk! közös szent hazánknak hősi halállal halt hősi vértanúja! Kegyeletünk e sírhelyet önként adja neked, sírhalmoddal a hazaszeretnek állít emléket itt! . . . Bár nem értél edes, zengzetes nyelvünkön, de a magyar hazáért, annak jövőjéért, békejéért, a mi otthonunk nyugalmaért, mi értünk haltál meg. . . . testvérünk voltál. . . . testvéri kegyelettel őrizzük meg jó emlékedet. Kiszenvetél azért, hogy jöjjön el az a *jobb korszak* magyar hazánk: közös szent örökségünk érdekében, *mely után buzgó imádság epedez százerek ajakán* a népek sorsát intéző s bizó gyermekeit a háborús zivatarok, veszedelmek özönéből kivezélő erős és irgalmas Istenhez.

Meghaltál, mint meghaltak a többi hősök, a mi

fiaink is, kiknek pora meg másutt, *a nekünk idegen*, ismeretlen helyen, egyedül az anyaföld porának, avagy azon kívül, idegen országok sírhalmai rejtik el a nekünk beeses, feledhetetlen hamvakat, drága életünket, messze innen. . . . messze. . . . „hol virág nem illatozza” a mezőt. . . . „hol nem eseng magyar szó, nem száll az ég felé magyarok imája: „Tekints Uram! tekints e hazára!” Vedd hű védelmedbe és őrizetedbe magyarok hazáját, *múltját és jövőjét megbűnhődött néped!* . . .

Elköltöztél edes hazánknak ifjú harcosa! 26 éves fiatal életed minden szép reményet és *szerettednek* óh mennyi örömét viszed el magaddal a korai sírba, kik a nagy távolság vagy más bajok miatt búcsút sem vehetnek hitvestől, testvértől, apától, gyermektől. . . . csak te tudod s Isten tudja, hogy mi voltál nekik! büszkeség és remény sírba száll te veled! . . .

Mi vegyünk búcsút tőle gy. t. s. gyűl! az ő szerelmei, valamint őt ide el nem kísérhető, nagy kinnal gyötrődő sebesült hű társa, szenvedéseinek osztályosa, katonabarátja helyett is. Tegyük bizonyosságot itt e sír előtt, hogy ez ifjú az ő harcát híven harcolta meg, közös hazánkért áldozta fel fiatal életét! . . . Azért, hogy az ő vérehullása árán is szerzendő új korszak: a magyar boldogabb jövő, — melynek előteremtésében nekünk, a honmaradtaknak is egész erővel kell részt vennünk — jöjjön el mielőbb s az állandó béke, a közboldogulás fényes szivárványát vonja fel egünkre. E sírnál tegyük fogadást, hogy: *szeretjük a hazát könynyel, vérrel, áldozattal halálig!* Mert a véres világháború után következő új korszak öröme — higyjétek meg — „csak annyi lesz, amennyi szenvedést hordozunk most, olyan magásra fog nőni földünkön a kalász, amennyi vért és könnyet hullattunk reá, olyan drága lesz unokáinknak e haza, amennyit mi fizettünk most érte s olyan érdemes lesz e földön utódainknak élni, amilyen érdemesnek tartottuk mi meghalni érte!” (Prot. Szemle: Jeltelen sirok.) Tegyük szent fogadást, hogy a honért halt hősöknek sírhalma — ez a mósiani is — zarándokhelye lesz, hazaszeretetre, áldozatkészégre, hű küzdésre tanító maradandó emléke késő unokáknak! . . . Így tetik el nekünk, mint a boldogultnak — hisszük — *eltételezt* a hű küzdés jutalma, *az igazság hervadhatatlan koronája, melyet megad neki az ő Ura, a mi Urunk, mindnyájunk sorsának vezérlő Istene, amaz igaz Bíró, kinek kegyelme, szent Fiában való örök szeretete legyőzte*

Kifoszthatlan alamizsna-persely.

Sem feltörni, sem bármilyen módon az ezüst-, vagy papírpérezet belőle kiszedni nem lehet. (Szabadalmazva.)

Palra vagy asztalra erősíthető, vaslemezbeli, nagyon erős kivitelben, Wertheim zárral, két kulccsal, tölgyfa színre festve és fényezve. 25 cm. magas, 20 cm. széles, 14 cm. mély, súlya 4-40 kilogramm.

Ára csomagolással 32 korona.

Gyártja:

Jurisics Márton harangöntő és harangfelszerelő

BUDAPEST, VI. KERÜLET, RÓZSA-UTCA 51-53. SZÁM.

minden ember számára a halált, elvette minden vallásfelekezetű, minden nemzetiségű számára a koporsó fulánkját s diadalmassá tette az életet.

Most pedig közös gyászunkban borúljunk közös Atyánknak szerető kebelére, megnyugovást, vigasztalást találni, könyörögven eképen:

Imádság: Szeretetek Ura, Istene, életsorsunk böles Igazgatója! Téged keres fájó lelkünk fohásza, ha szent akarated és böles végezésed határt szab a súlyos földi létnek, nehéz küzdelmek s vele együtt a gondok közt, teher dacára is oly édes életnek végső állomásán mutat sz találkozt s temetőbe irányzod lépteit a föld emberének.

E nyitott sír előtt — kinek végzését megmásítani nincs embernél erő — teszünk bizonytságot mi édes jó Atyánk! nagy hatalmad felől. Egy ifjú katonát, véres, nagy küzdelmek igazi harcosát hívtad ölébe el a korai sírnak, távol otthonától, az ismerős helytől, hol bölesője ringott, megértették szavait s féltő szeretettel boesáták útjára, reménykedve, hívva, hogy majd visszahozza elhagyott körükbe, győzelem jelével irgalmad, kegyelmed. S im! a reménykedést meghíúsítá most a te szereteted Igen! szereteted minden népek Atyja! mely e hü fiadnak, hon-védő, hősünknek bösz esatak hevében kapott fájó sebet nem nézheté tovább, vagy a reá tódult fájdalomtetéző nagy nyavalyák lázzal égető rettentő tüzét, annak rombolását megelőgelte már.

Bizony nagy szenvedést szakított félbe jóságos kezéd! Egy a hosszú vívódásban, halálos-tusában kimerült hü fiad nyugodalmát nézted, midön megtört testét koporsóba zártad éltünk böles vezére, mindenható Ura! . . . Úgy találta, úgy rendelte isteni felséged, hogy a szeretivel való viszonttalálkozás örömei helyett állandóbb öröme, nagyobb boldogsága leszen majd tenálad, Atyai jobboldon; a hiven harcolók égi koronáját ott tüzöd fejére. . . . Hogyha mi nem értünk kérését, panaszát csak láttuk kínjait s abból olvasánk ki lázban égő lelke epedő sóhaját: „Nincsen semmi csendességem, semmiké-

pen nem nyughatom, mert rajtam van a nyomorúság“ (Jób.). te megértöd Uram! s könyörültél rajta. Legyen áldott a te szent neved!

Te szabadítád meg édes Atyánk, „minden ágazatnak, minden, nyelvnek, népnek“ örök szent Istene! ezt a testvérünket földi harc tüzéből s szabadítás után te adhatsz egyedül, oh adj megnyugovást azoknak, akik utána sírnak, esetleg még várják visszatértét ma is. Te állj elő Atyánk! védelmül, paizsul s biztads e koporsó ifjú lakójának szíve szeretteit a messze távolban, ne ontsák könyeik, ha itt a rajuk nézve idegen hantok alatt jelölt nyugvó helyet, hős fiú, vagy hitves, vagy édesapának, esetleg jó testvér és áldott rokonnak te isteni kezéd. (Családi viszonyairól semmit sem lehetett megtudni. Nagy M.) Vigasztald meg őket — hisz' téled várják azt Atyánk, szent Istenünk! — szabad földben nyugszik, magyar földben pihen itt is hős halottjuk. Mondd, oh mondjad nekik, hogy a hős vértanúk sorsát, honért lett halálát — tehát az ő kedvesüket is — a nekie temető-i örökséget nyújtó község lakóinak emlékébe vésed. . . .

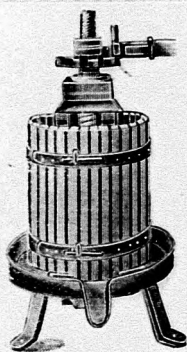
Ezt tedd jó Istenünk! add, hogy kegyelettel járjunk e mi temetőnket megszentelő sírhoz, engedd itt tanulni s látván megérteni, hogy ki ily halálban veszté el életét, te náladnál oh nagy Isten! visszaszerzi, megtalálja azt s el nem veszté soha örökké!

Kérünk még jó Atyánk! hogy e hiven küzdő ifjúnak fejére hűség koszorúját te szent kezéd fonjon, testének nyugalmat e csöndes sír ölen, lelkének meg üdvöt ama szébb hazában igazságod nyújtson a mi megváltónknak, a Krisztusnak érdeméért. Amen.

Mi Atyánk stb.

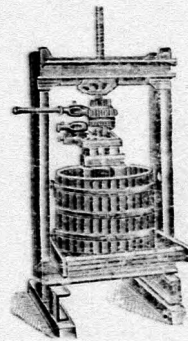
Megáldás: Mindezeknek utána legyen mindnyájunkkal, legyen hazánkkal a kegyelem és vigasztalás Istene most és mindörökké. Amen.

Nagy Márton,
ref. lelkész.

URSUS

borsajtó a jelenkor legtökéletesebb kézi sajtója, a csavar acélgolyós csapágyon forog s ezáltal könnyen a legnagyobb nyomás érhető el. A kosár kifordítható s így a törköly emelés nélkül egydarabban esik ki. A must vasrészekkel nem érintkezik, miáltal a bor megfeketedése ki van zárva. Árjegyzék kívánatra bérmentve küldetik

Tóth Gyula vaskereskedő Debrecen Városház sarkán.

„Nagytiszteletű Úr, Tiszteletes Úr, Kollega Úr!”

E cím alatt jelent meg a „Debreceni Protestáns Lap” legközelebbi számában (36.) egy cikk, mely méltó a megszívlelésre, figyelembe vételre.

Ugyanazért engedjék meg nekem ez alkalomból elmondása a következőknek:

Mint olyan „öreg pap”, ki négy egyházmegye területén szolgáltam mint rendes lelkész, s kinek apám nagyapám, szépapám is a kálvinista papi pályán éltek és haltak meg, kora ifjúságom óta figyelemmel kísértem a kálvinista papok közötti viszonyt s bőséges alkalmam nyílt arra, hogy e téren is tapasztalatokat szerezzek, úgy annyira, hogy esetleg ívekre menő „jellemrajzokkal”, tényekkel is szolgálhatnék. Azonban a sok közül legyen elég csak egy párnak felemlítése.

Tudok esetet, midőn egy ifjú pap előtte teljesen idegen egyházmegyébe jutott s ott néhány ifjú és középkorú paptársa őt azonnal testvéri szeretettel, baráti „te” megszólítással fogadta, de az idősebbek sosem jogosították fel őt, hogy „bátyám”-nak szólíthassa őket, hanem maradt a megszólítás egyrésztől „nagytiszteletű úr”, „kollega úr”; másik részről „tiszteletes úr”, vagy esetleg „kollega úr”.

Reá mutathatók arra is, mikor az ifjú pap szülőföldjére került lelkésznek s ott az öregebb papok „öcsém te” megszólítással, az ifjabbak „barátom te” megszólítással s atyafiságos szeretettel fogadták őt, melyet az ifjú pap „kedves bátyám” (de nem „bátyám te”), a korban hozzá közelebb állóknál pedig „barátom te” megszólítással viszonzott, az ottani szokásnak megfelelően.

De történt olyan is, mikor a már néhány év óta rendes lelkész népesebb falusi papságból más egyházmegye területén levő nagyvárosi papságba ment át s ott — kevés kivétellel — csak „kollega úr” megszólítással fogadták őt paptársai, a „te” ritka lón, mint a fehér holló, a „bátyám” még ritkább, sőt volt egy öreg kis

falusi pap (egykori tanácsbíró), ki még a „kollega úr” megszólításra sem érdemesítette az illetőt, hanem következetesen „tiszteletes úr”-nak címezte őt, dacára annak, hogy az „kollega úr” megszólítással viszonzta s csak évek múlva (valószínűleg afelöl meggyőződése folytán, hogy a „tiszteletes úr” csak megmarad a „kollega úr” címzésnél s nem akarja őt (a volt tanácsbíró) „nagytiszteletű úr”-nak titulálni, nagykesőre megadta magát), felszólította jelzett paptársát, hogy a „bátyám” és „öcsém” megszólításra térjenek át....

Olyan esetet is tudok, amidőn a már tanácsbíró, esperes-lelkész minden paptársát az idősebbeket „barátom te” megszólítással jogosított fel hasonló megszólításra; az egészen ifjak őt „bátyám”-nak s azokat ő „öcsém”-nek szólította (de nem „te”-nek).

Nem tagadom, hogy én ez utóbbit tartom helyesnek s magam is ily módon cselekedtem, mint közpap, mint tanácsbíró, mint esperes egyiránt.

Hogy pedig a „címkórság”-nak barátja egyáltalában nem vagyok, azt nemcsak élőszóval, de írásban és tényekben is igazoltam sokszor.

Fent jelzett cikk azon felhozott példáira, hogy az országgyűlési képviselők, katonatisztek stb. között általános és kötelező volna a „te” megszólítás, legyen szabad megjegyezni, hogy ott is nem teljesen általános és feltétlenül kötelező az, mert hallottam esetet, hogy midőn köznemes országgyűlési képviselő mágnás kollégáját „te”-nek szólította, az „képviselő társam” viszonzással adta értésére az illetőnek a kifogást. A katonatisztek között nem oly általános a „te” megszólítás, mint azt a cikkíró lelkésztársam jelzi, mert ott sem úgy megyen, hogy a hadnagy például az ezredesnek azt mondja, mondhassa: „te”, sőt még azt sem teheti, hogy az ezredest így szólítsa meg: „bátyám te”. Mert a katonatiszteknel a feljebb való az alantosokat letegezi ugyan privát körben, de ez nem kölcsönösen történik. Ott is olyan formán van, hogy az egyenrangúak s korúak tegeződnek együtt (még akkor is, ha egyik gróf, báró, míg másik köznemes, vagy pláne egyszerű polgárcsalád

Harmonium, Hegedűk, Tárogatók

és a többi hangszereket általánosan elismerve legjobban szállít

Magyarország legnagyobb hangszergyára, Stowasser J.

csász. és kir. udvari szállító, színházak, zeneakadémiák, iskolák és a hadseregszállítója, a RÁKÓCZITÁROGATÓ feltalálója,

BUDAPEST

II. LÁNCID-UTCA 5. SZÁM.
GYÁR: ÖNTŐHÁZ-UTCA 3. SZ.

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

Régi hangszerek vétele és becserélése. 0000

ÁRJEGYZÉK minden egyes hangszerről külön küldetik.

szülötte is; s csak a főrangúak, főhercegek képeznek e tekintetben kivételt, ugyannyira, hogy azokat még a főtiszték sem tegezik, oly esetben sem, ha az illető főherceg talán csak hadnagy lenne is!). Sőt még a törvényszéki s közigazgatási tisztviselők között sem oly általános az a „te“ megszólítás, mint ahogy cikkirő lelkészársam állítja, jelzi. Ott is a korkülönbség s más tekintetek állítanak némi korlátot.

De visszatérve hozzánk lelkészekhez, azt jegyzem meg, hogy én teljesen perhorrescaltam volna azt — magam részéről —, hogyha a 90 évet meghaladott néhai Kun Bertalan és néhai Kiss Áron püspök uraknak bármelyik 24—30 éves ifjú paptársam azt mondta volna: „te“, sőt még azt is: „bátyám te“.

Nem tehetek róla, de az ilyen túlhajtott „egyenlőség“, szerfeletti bizalmaskodás, szerintem már határozott „confidentia“ jellegével bírna!

Ha valahol, úgy itt megtartandó szabálynak vélem azt, hogy: „in medio tutissimus ibis!“

Én, aki nemcsak hiszem és vallom az írás ama parancsának helyes voltát: „Fiaeszkáim szeressétek egymást!“ de minden erőmmel annak teljesítésére törekedtem s igyekszem mindig: a szönyegre hozott kérdésben eként gondolkodom.

Gyula, 1915 szeptember hó 7-én.

Dombi Lajos.

Varga Csongor.

1886 — 1915.

Borongós, csepergős őszi estén megdöbbenően szomorú írást vettem Felőled Csongor! Elszorult a torkom, vadul kalapált tőle a szívem; mintha villám sújtott volna alá közelemben, amelyről a te neved nagy betűkkel sötétlett felém Csongor!

Előttem van a reményteljes időből a képed — hajh, mennyit veszítettünk már azóta! — leányosan üde arcod, értelmesen ragyogó szemed úgy mosolyog reám, szinte nem akarom hinni, nem tudok beletörődni, hogy az az ajak lecsukódott — e földre nézve — . . . örökre, hogy azok a szemek megtörtén kihunytak . . .

De itt a szomorú írás. Mély fekete betűit halálos róttá bánatos sorokba.

Oda ülök koporsóhoz a feketébe öltözött gyászolók közé, ahonnan a Te fehér lelked csak most röppent el. Észrevétlen reahajlok hideg testedre s halavány, magas homlokodra baráti csókom lehelem. Hogy ne zavarjam csendes pihenésed, hogy az elválás előtti búcsú órákban ne raboljak el szeretteidről egy pillanatot sem — a magam számára. Fojtottan zokognak a remegő ajkak: a szülők, testvérek és Ő, akit az isteni gondviselés a Te nemes lelkedhez rendelt reményteljes életed

társául. Én hallom a töredezett sirást, látom a vonagló testek kínjait. Engem senki sem lát. Sirásom csak a jó Isten tudja. Téged siratlak Csongor. Barátomért pereg a könnyem. Csak esendesen . . . Ne zavarjam a szent bánatot!

És amikor elfáradtak a búcsúzó testek s Morfeus pihenést ajándékoz, lázas álmú pihenést, csak ketten maradunk esöndes parochiád halotti szobájában suttogva szölok Hozzad Csongor:

Beváltak e reményeid, melyeknek képét ott a Nagyerdő templomi esöndjében poeta lelked maga elé rajzolt? A vadszöllős, rózsalugasos parochia, a kacagó szemű, csicseregő ajkú, rózsás arcú feleség, a vidám gyermekek. Akik mind Tereád néznek, akiknek fejük koronája leszel. A templom, fáknak árnyékában. Kimagasló karesütornyával. Zengő harangjával. Búgó orgonájával. Áhítatos öreg asszonyaival, ősz, fáradt testű vénjeivel, pajzán gyermek seregével, izmos fiatalságával, akik mind Tereád néznek, tüzes lelked mélyéről fakadó evangéliumi szavaidat lesik?

Megtaláltad-e a vadvirágokkal himes rétét, ahol minden rokon volt himporos lelkeddel. Beszélt Veled a margarét, a pinpó, a búzavirág, a szarkaláb. A bogarak, a szöcskek. A szellő, a vihar. A harmatesepp, a patak. Megtaláltad-e Csongor?

Volt-e barátod igaz, lelkedhez simuló, Veled együtt érző, aki nem rejtette szavai mögé érzelmeit, — mint az emberek nagyrésze szokta —, aki szeretett tiszta szívedért, nemes érzelmeidért, himes lelkedért, aranyfolyamú kedélyedért . . . földi szegénységédért, lelki gazdagságodért?

Eltudtad-e kerülni ennek a szomorú világnak megismerését? A családságnak, hazugságnak, dolyfnek, irigységnek, melynek útján sohasem jártál, nem volt-e Veled soh' sem esatájuk?

A Te tiszta lelked érzékeny lemezén tudom véres sebeket marcangolt volna ez a küzdelem. De a győztes csak Te lettél volna. Olyan fegyverzetben. Az igazság sisakjában, a békesség mellvasában.

Suttogó kérdéseimre nem adsz semmi választ? Mosolyogsz szelíden, boldogan nagy esendességben.

Értem halottaiban is beszédes ajkaid mosolyát. Válasz ez úgy-e Csongor? „Súlgos szenvedésed“ után a halálból felelsz.

Úgye volt vadszöllős, rózsalugasos parochiád, amit tiszta eszközökkel mondhattál magadénak, nem a sárban gázolva szereztél meg. Tisztaságodnak, ha sáros út vezetett érte, nem kellett az arany sem.

Volt kacagós szemű, csicseregő ajkú, rózsás arcú feleséged, aki Tégedet értett, aki Benned mindent veszített . . . Elröppent mosolyod Csongor? Hiszen tudod Te, hogy az Isten az özvegyek gondviselője . . . Úgy, úgy. Ezt hitted és hirdetted templomod boltjai alatt az áhítatos öreg asszonyoknak, az ősz, fáradt testű véneknek, a pajzán gyermek seregnek, izmos fiatalságnak, akik

mind tereád néztek s tüzes lelked mélyéről fakadó evangéliomi szavaidat lesték.

Vadvirágos, színes réten jártál. A költői gondolatok himes szárnyú pillangóit üzted s lelked üdítő vizében fürösztve boesátád őket szárnyukra. Beszéltél a búzavirággal, a pínysóval, margaréttal, a viharral, a szellővel s amit Neked mondtak, nekünk elregélted cifra aranyos cirádájú lantodon.

Voltunk barátaid, olyanok is, akiket nem is ismer-tél, lelkünk melegét nem kutattad, akik sírva síratunk, mert csak most okoztál nekünk szomorúságot, mély szomorúságot.

A világ esalárdsága, hazugsága, dölyfe irigysége... eh ne emlékezzünk többé ezekről. Ūt a búcsúzás órája. A Tied is keresnek már Téged, nekem is meg kell térnem feleségemhez, kicsinyeimhez, akik melegséggel várnak reám. Még egy baráti esők sima homlokodra, még egy forró könyű — óh nem fakaszt már ez sem pirt többé areodon! Te már megálmotad a földi álmod. Ott vagy a valóságban. Megnyerted a földi birtokot, mely után mi fáradunk: egy virágos sírhelyet. Égi örökséged birtokába jutottál. *„Hogyha tusakodik is valaki, nem koronáztatik meg különben, hanemha igazán tusakodik”*. Erről a textusról írtad talán legelső predikációd, ott a Hüvelyes-utca hűvös diákszobájában, a cifra álmok, színes remények idején. A Te tusakodásod igaz volt, nemes volt...

Már hallik a zokogás. Tied jönnek bús hajlokodhoz. Megyek. Csongor. Nem zavarom a szent bánatot. Csendes, álmatlan éjszakák idején felkeresem még sokszor sírodat. Ha régi rögök fogják is takarni.

Isten veled, jó barátom Csongor. A viszontlátásig. Mosolyogj tovább... Isten veled!...

Alfa.

Válasz

nagytiszteletű Rózsa Sándor urnak.

Mélyen sajnálom, hogy soraimat épen az vette magára, akít mindig csak tisztelni tanultam, akinek hivatali tevékenységét bírálni nem érzem magamat jogosultnak s akít, nem érdemelt csipkedései dacára is, őszintén szeretek. Sietek azért elégtételt adni annak kijelentésével, hogy soraim nem ellene irányultak s hogy őt nemcsak határtalan buzgóságú hivatalnoknak, de egyúttal kiválóan nemes szívű embernek és a ref. papság igaz barátjának tartom. Szerencsére felőle táplált véleményem bizonyosságul e helyen róla régebben tett nyilatkozatomra is hivatkozhatom, amikor mint teljesen indifferens személynek vettem tollamra a nevét. Ha mult-kori soraimat maga ellen irányulónak tartja s azokban sértést lát, úgy e helyen ünnepélyesen kérek tőle bo-esánatot. Sérteni senkit sem akartam, legkevésbé őt,

akivel szemben mindig hálára kötelezettnek érzem magamat.

Ami most már az ügy érdemi részét illeti, soraimat teljes egészükben fenntartom, továbbra is hibáztatván a rendszert, mely gyakran elviselhetetlen teherként nehezedik azokra, akik amugy is eléggé, sőt gyakran teljes erőbírásukig meg vannak terhelve „felebezhetetlen helyről”. Kárhoztatásom azonban csakis a rendszerre vonatkozott és vonatkozik, amelynek én adminisztrációs kapcsolatban nem csupán a kerületi pénztárt, hanem magát a kerületet is pusztá expositurájául tekintem. Sérteni senkit nem akartam. Az általam ajánlott arkánium irónia akart lenni s a nyugták előre küldésének javasolásánál az adócsökkentési segély nyugtái lebegtek szemem előtt és az a forum, mely ezeket a nyugtákat küldi. Nyíltan nem merem e forumot vádolni, hiszen az esperesi hivatalok körlevelekkel és testükkel fedezik. Én csak inget szabtam s hogy a Nagytiszteletű úr ráismert az ing gazdájára a konventben, épen ez bizonyít panaszom jogosultsága mellett s engem fényesen igazol. Így abban a kellemes helyzetben vagyök, hogy a vádló szerepét nem szükséges vállalnom.

Minthogy méltatlankodó soraim nem a Nagytiszteletű úrnak voltak szánva, fenti nyilatkozatommal az ügyet, legalább részemről, befejezettnek lehetne tekinteni. Sajnos azonban, a Nagytiszteletű úr a maga védelmében jónak látta személyemet illetőleg engem önértetemben mélyen sértő, inkább maliciozus, mint szellemes megjegyzéseket tenni, melyekkel szemben a nyilvánosság előtt kell helyt állanom.

Tehát először is. Hogy Nagytiszteletű uram hivatali ténykedésének igazolásául a református papság azon kategóriájának, amelyhez magam is tartozom, életvezetésére vonatkozólag direktívákat ad, azt a nyert beállításban határozottan sértőnek tartom. És pedig két okból. Egyrészt, mert benne az önhibán kívüli szegénység lenező kárhoztatása rejlik, másrészt mivel azt az impu-tációt foglalja magában, mintha a ref. papság idézett kategóriája tisztán léha fráterekből állana, akiknél minden azon múlik, hogy nem tudnak helyesen gazdálkodni, legalább is nem tudnak, úgy hogy korpótlékukat költségvetésükből kikapcsolhassák, amikor aztán nem kellene a késedelem miatt zúgolódnok s szegénységükkel folytonosan bosszantására lenni a boldogabbaknak. Méltó-tassék meggyőződve lenni, hogy nekünk volna az jobb, ha nem szorulnánk korpótlékunkra. De mert rászorulunk s ráutaltságunkat a kormány is elismerte, mikor azt megadta, nem méltóztatik-e észrevenni Nagytiszteletű uram, hogy életvezetésünkre vonatkozó utasításaival a törvényes járandóságunk fölötti szabad rendelkezés jogát méltóztatik vitává tenni? Így hát nekünk nem szabad korpótlékunkra számítani! Vagy igen? De hiszen akkor, ha a Nagytiszteletű úr eszménye szerinti jó gazdák akarunk lenni, mindent helyére kell illesztenünk

költségvetésünkben. Miért kell épen a júliusi korpótléknak október 1-iki dátummal nyerni elhelyezést ebben a költségvetésben, igazán nem tudom megérteni addig, míg a korpótlékok július 1-én válnak esedékessé. Nem vagyunk mi, Nagytiszteletű uram, túlkövetelődzők, csak egy kissé túlpontosak s ennyi hibát igazán elnézhetővé tehetne méltányolt szegénységünk. Mert van méltányolható szegénység is. Ilyen pl. az, amikor a ref. pap a joggal követelhető mélyebb tudományos képzettség elérésért folytatott küzdelemben szegi Daedalus- és Icarusként szárnyát. Soha és sehol nem vált úgy be a Krisztusi mondás, hogy nem lehet egyszerre két úrnak szolgálni, mint épen ezen a téren. Jó Petőfink joggal mondá: „A tudósok mind szegények“. A szerencsés kivételek csak az általánosság mellett bizonyítanak. Hiszen nem is volna ez baj, de ha a szegénység kezd bűn lenni, immár mihez fogjunk? Hogy keressük a középút? Hát hiszen csakugyan ez volna a helyes, de ha én rajongónak születtem, mit tehetek róla? A középút megtalálása már a bölcsesség fokát jelenti, ehhez pedig egy egész emberélet kell. De hová lesz közben a tudomány, melyért áldozatot hozni a helyes középút megtartása végett vonakodtunk? Hogy maga ez a bölcsesség a tudomány, lehet az is igaz, de a kiindulási pont a bölcsességhez mégis csak a tudomány s akik ezzel szemben már a kezdet kezdetén, az ambíciók virágzása, a rajongás korszakában a józan mérséklet álláspontjára helyezkednek, azok nem is fogják azt soha előbbre vinni. Tehát némi elnézést a különben is ártatlan rajongók iránt s ha szegénységük néha arra kényszeríti őket, hogy a kerületi pénztártól egy kis előleget kunyoráljanak, ne hányassék az föl megszégyenítésképen nekik, pláne olyankor, amikor arra semmi ok.

Egyébiránt erre az előleg kérdésre térve át, szívesen kijelentem, hogy az ismétlődő előlegekről, melyeket szerencsém volt élvezni, van tudomásom. Mindig él szívemben a hála érettök azok iránt, akiknek kegye hozzájuttatott. Hogy Nagytiszteletű uramnak is volt része a kiutalhatásban, azt is tudom, el is ismerem, nagy hállal nyilvánosan meg is köszönöm a szíves jó indulatot. Ám ezzel a kettőnk közötti számlát, kiegyenlítettnek tartom. Mert bár töredelmesen vállalom a hálátlanság bűnét, mégis úgy érzem, hogy a boldogított részeről tanúsított hálátlanság bűne a boldogító részeről jött felhányás, mint egyenlő értékű erkölcsi megnyílvánulás által föloldozást nyert.

Az ügyet részemről bejezettnek tartom.

Indignans.

Szemle.

A nevezetesebb bibliai feldolgozások jellemző ismertetése.

A bibliai feldolgozások, melyeknek körébe tartoznak a *bevezetéselemek* (irodalomtörténeti leírások), *magyarázatos művek*, *bibliai theologiák* és az *összehasonlító vallástörténeti* alapon nyugvó bibliai vonatkozású *kutatások*, mind a bibliai tartalomnak a fordítások által már közvetített értelmét igyekeznek tudományos formában és rendszerességgel megvilágosítani. A bibliának ugyanis sok olyan nyelvi, kortörténeti és fogalmi titka van, amelyet a még oly tökéletes fordítás sem tud megfejtetni, — ezeknek a magyarázataira szükségesek tehát az említett különböző feldolgozások.

Óriási nagy az idevonatkozó bibliai irodalom terjedelme és fölmérhetetlen a gond és alaposság, mellyel az időnkénti jelesebb kísérletek ki vannak dolgozva. Az irodalomtörténeti fejlődés első korszakaiban a magyar irodalom (az exegesis) uralta csaknem az egész tudományos theologiai mezőt s csak később fektetett nagy súly az isagogikai és biblica theologiai feldolgozásokra is. Egészen háttérbe szorult pedig, illetőleg csak az apologetika szerény formájában kultiváltatott a vallástörténet. A legújabb kor nagyarányú felfedezéseinek és jelentékenyen megváltozott értékelésének kellett közbejönni, hogy a bibliai feldolgozások egymáshoz való értékviszonya megváltozzék s az exegesisel egy rangba helyeztessék, sőt bizonyos fokig a magyar irodalomnak épen alapjává tétessék az ókori keleti vallástörténet, a kettőnek eredményeiből táplálkozzék az isagogikai irodalom és fontosságából sokat veszítsen a biblica theologia. Ma tehát az a helyzet, hogy a két első irodalmi műfaj éli fő-fő művelése virágzása korát, őket csak kiegészíti, eredményeiket összefoglalja az irodalomtörténet s mint a régi tradicionális theologiai gondolkodás utóhajtása él tovább szerényen a bibliai külön theologia.

Az említett feldolgozások *tendenciája* és működési iránya *kettős*: először a bibliát beállítani az egyetemes fejlődés keretébe, társadalmi sajátosságát, képzetit, gondolatvilágát a nagy ókori keleti vallásokkal kapcsolatban megérteni, amazoknak reá gyakorolt hatását kimutatni, megállapítani, — másodszor azonban az önálló fejlődés tényezőire is tekintettel lenni, a bibliában foglalt magasabb rendű, sőt egyenesen tökéletes isteni kijelentést is teljes jogaihoz juttatni s így a biblia értékspeciálítását velük szemben kellő eréllyel és fontossággal hangsúlyozni. E kettős szempont érvényesítése teszi a legújabb bibliai kutatásokat a régiéknél sokkal *eredményesebbekké* s rejti magában azt a garanciát, hogy a biblia vallásos tartalmát ez úton a kijelentés legkisebb sérelme nélkül föl tudjuk fogni, meg tudjuk érteni.

Lássuk azért rövid foglatban az idevonatkozó jelesebb kutatásokat, melyek az érdeklődőket a bibliai tartalom helyes, világos és tudományos megértésére vannak hivatva segíteni. Első helyen kell említenünk a vallástörténeti feldolgozásokat, majd az általuk belolyásolt exegesist, azután a főbb isagogikák, a biblica theologiai és a kor-, illetőleg művelődéstörténeti jelesebb művek névsorát.

Az ótestamentumhoz az ókori keleti vallások köréből genetikai paraleleket közöl *A. Jeremias*: Das Alte Testament im Lichte des alten Orients. Leipzig. 1904. 2. Auflage. u. o. 1906. E mű szerencsésen kiegészíti az *E. Schrader* szerkesztése alatt megjelent és *H. Winckler*, meg *H. Zimmern* által átdolgozott: Die Keilinschriften und das Alte Testament mit Ausdehnung auf das Neue Testament und die Apokryphen. 3. Auflage. Berlin. 1903. c. munkát, mely először adja az ó- és újtestamentumi vallásnak az ókori keleti vallásformákkal közös képzetét felsorolását, kellő tekintettel lévén mindenütt az analogia és genealogia kérdésére is. — Újabb kiegészítések olvashatók mindkét műhöz ugyancsak *Jeremias*-nak: Handbuch der altorientalischen Geisteskultur. Leipzig. 1913. c. legújabb művében, mely ugyan művelődéstörténeti alapon, de a vallástörténeti vonatkozásnak is megfelelő részletes kiemelésével tárgyalja az ókori keleti kulturértékek kérdését. — Az újtestamentum általános vallástörténeti magyarázatát igyekszik nyújtani *A. Jeremias*: Babylonisches im Neuen Testament. Leipzig. 1905. c. műve, mely a babylon-assyr vallásból felhozható vallástörténeti paraleleket közli. *A. Deissmann*: Das Licht vom Osten. Tübingen. 1908. 2—3. Auflage u. o. 1909., amelyben D. egyéb munkái mellett az újszövetség összefüggése kimutatását a környező népies hellenistikus világgal találjuk meg, és *C. Clemen*, ki Religionsgeschichtliche Erklärung des neuen Testaments. Giessen. 1909. c. munkájában már az ő előtte végzett összes ismeretes vallástörténeti kutatásokat igyekszik érvényesíteni az újtestamentum magyarázatánál. Az összefoglaló művek sorában fölemlítem szerényen saját tanulmányomat is, mely „Az ókori keleti népek művelődéstörténete, különös tekintettel a bibliára” címen az Országos Ref. Parochiális Könyvtárban éppen most van megjelenés alatt s az ókori kelet összes kulturális emlékeiből nyerhető hasznót akarja vallástörténetileg kamatoztatni. Első kötete egy hónap mulva remélhetőleg már kapható lesz. — A részletfeldolgozások közül csak *J. Hehn*-nek az istenfogalom kifejlődésére vonatkozó Die biblische und babylonische Gottesidee. Leipzig. 1913., *H. Gressmann*-nak az ószövetségi eschatológiát tárgyaló Der Ursprung der israelitischen und jüdischen Eschatologie. Göttingen. 1905., *H. Lietzmann*-nak az újszövetségi messiási eszme vallástörténeti fejlődésével foglalkozó Der Weltheiland. Jena. 1909. és *H. Zimmern*-nek azonos tárgyú Zum

Streit um die Christusmythe. Berlin. 1911. c. művét említsük meg s a többire nézve elégedjünk meg annak a hangsúlyozásával, hogy számuk rengeteg nagy és maguk a biblia majd minden fontosabb vallásos kérdését felölelik és új megoldását akarják nyújtani.

A kommentárok közül nevezetesebbek a *Keil—Delitzsch*-féle még az 1860—70—80. évekből, a *W. Nowack* és *K. Marti*-féle újabbak (részben 1900 után), továbbá a *Strack—Zöckler*-féle az ótestamentumhoz, illetőleg ez utóbbi az újhoz is. A három utolsó bőven érvényesíti a vallástörténeti kutatások eredményeit is, hogy végül egy legújabb, az *O. Scheel* által többek közreműködésével szerkesztett Die Schriften des alten Testaments für die Gegenwart herausgegeben und erklärt Tübingen. 1909—15. c. még folyamatos mű magyarázatait egészen ilyen alapra helyezze. — Az újtestamentumi kommentárok főbbjei a közismert *A. W. Meyer*-féle Handcommentar zum Neuen Testament, több kötete újabb kiadásban is, a *Th. Zahn*-féle, az *O. Holtzmann* által kiadott, a *H. Lietzmann*-féle Handbuch zum Neuen Testament. Tübingen. 1906—15. c. még folyamatos mű, mely rövidege dacára is tekintettel van a minden oldalú vallástörténeti megalapozásra és a többek közreműködésével szerkesztett Die Schriften des Neuen Testaments für die Gegenwart herausgegeben und erklärt. Tübingen. 1909—10., mely ugyanoly szellemben és céllal magyarázza az újszövetségi, mint említett pendantja az ószövetségi iratokat.

Igen nagy a bibliai irodalomtörténeti feldolgozások száma is. Ez isagogikák ó-testamentumi részükben majdnem kivétel nélkül a Wellhauseni iskola álláspontján állanak s annak formai, kritikai eredményeit érvényesítik megítélésekben. Konzervatív hajlandóságú közülök a *W. Graf von Baudissin*: Einleitung in das Alte Testament. Leipzig. 1901. Alapos nyelvi adataiért és felépítettségéért híres *H. L. Strack*: Einleitung in das Alte Testament. Leipzig. 1906. c. bevezetéstana, közvetít a formai kritika és a tartalom kutatásából nyert irodalomtörténeti eredmények között *H. Gunkel*: Die israelitische Literatur e. kis összefoglalása a Kultur der Gegenwart. Leipzig. 1906-iki kötetében és a legelterjedtebb a *H. Cornill*-féle Einleitung in das alte Testament = Grundriss der theol. Wissenschaften II. 1. Tübingen 6. Auflage. 1908. c. műve. — Az újtestamentumi bevezetéstanaok közül megemlítjük a *Th. Zahn*: Einleitung in das neue Testament. 3. Auflage. Leipzig. 1906—7. c. művét, mely az iratok keletkezési ideje és szerzősége kérdésében a tradíció adatait a tudományos kutatás eredményeivel igyekszik összhangba hozni, a *Gregory*-ét Einleitung in das Neue Testament. Leipzig. 1909. és a nagyon kedvelt *A. Jülicher*-féle Einleitung in das Neue Testament. 6. Auflage. 1906. (azóta esetleg újabb kiadása is van) c. újszövetségi bevezetését. Magyarul a *dr. Erdős József*: Újszövetségi bevezetés

tan-a = Parochiális Könyvtár VII. kötet. Pápa. 1911. c. munkáját említjük meg, mint egyedül a maga nemében, mely igen alapos és beható módon tárgyalja az újszövetségi irodalomtörténet kérdéseit.

A bibliai theologiai művek legismertebbjei és leghasználtabbjai *H. Schultz*: Alttestamentliche Theologie. 4. Auflage. Göttingen. 1888., *K. Marti*: Die Theologie des alten Testaments. Strassburg. 1894. (a régi Kayserfele mű átdolgozása) és *U. az*: Die Religion des Alten Testaments. 1906., mely az általa kiadott kommentárhoz szolgál bevezetésül; *H. J. Holtzmann*: Lehrbuch der neutestamentlichen Theologie. Freiburg. 1896. és *B. Weiss*: Biblische Theologie des Neuen Testaments. 7. Auflage. Stuttgart und Berlin 1903.

Kortörténetet adnak az ó- és újtestamentumhoz *E. Schürer*: Die Geschichte des jüdischen Volkes im Zeitalter Jesu Christi. Leipzig. 3. Auflage. 1901—9. I—III. Bde. és *O. Holtzmann*: Neutestamentliche Zeitgeschichte = Grundriss der theologischen Wissenschaften II. 2. Tübingen. 2. Auflage. 1906., 3. Aufl. 1910.

Az ókori kelet egyetemes történetét tárgyalja *E. Meyer*: Die Geschichte des Altertums. 2. Auflage. Berlin. 1901—09. Csak az ótestamentumi választott nép történeti életével foglalkozik *J. Wellhausen*: Israelitische und jüdische Geschichte. Berlin. 5. Auflage. 1904. s azt az egyetemes összefüggés keretébe állítja be *Lehmann-Haupt*: Israels Geschichte im Rahmen der Weltgeschichte. Leipzig. 1912. c. munkája.

És ezzel vázlatosan be is mutattuk azt a mezőt, araelről a biblia megértésére vonatkozó tudományos kutatások érlelődnek. A bemutatás lapunk céljára és terjedelmére tekintettel bizony csak nagyon összefoglaló lehetett, de talán ily jellegében is bizonyosságot tett az érdeklődők előtt annak a szellemi munkának mérvéről és minőségéről, mely hitünk kánonát: a bibliát egyre közelebb akarja hozni az emberi szívekhez. Közelebbről majd a bibliai irodalom népies és gyakorlati vonatkozású formáját fogjuk olvasóinkkal megismertetni.

Varga Zsigmond.

IRODALOM.

— **Dr. Gergely György: A máramarosszigeti ref. jogakadémia múltja.** Történeti vázlat. Külön lenyomat a Lyceum 1914—15-iki értesítőjéből. Az érdekes a szakkörök figyelmébe a legmelegebben ajánlható füzet tartalma a következő: I. Előzmények. II. Pataky professzor kora. III. A jogtanítás szünetelése. IV. A három évfolyamú jogakadémia megalapítása. V. A négy évfolyamra kiegészített akadémia küzdelmes évei. VI. Az akadémia önállósítása. VII. A fejlődés évei. VIII. A legutóbbi évek.

— **Imádságok templomi használatra háborús időben.** E cím alatt jelent meg a kiváló nevű egyházi író, F. Varga Lajos nagyrabéi református lelkész tollából egy vaskos kötetre való templomi imádság. Tartalma: köznap reggelre 1—18; vasárnap reggelre 1—60; vasárnap délutánra 1—27; újévtől — óévig minden egyes ünnepi alkalomra 1—2 imádság; majd 1—7 halotti imádság különböző esetekre; betegekért való 1—3 és az Úr imája. — Mint szerző maga elmondja a kötet „Utoljáró beszéd”-jében, imádságai mind a gyakorlatban születtek meg. Ez biztosítja használhatóságukat. Amennyiben pedig hasonló kötet, gazdag háborús irodalmunkban mindeddig nem jelent meg: szerző kiváló szolgálatot tett szolgatársainak imádságai közrebocsátásával. Manapság minden lelképásztor aktuális beszédek mond; méltó dolog, hogy ilyenek legyenek templomi imádságaink is. A kötet tiszta jövedelme felerészben a Kálvineumé, fele részben pedig a debreceni Diakonissza-Otthoné. — Melegen ajánljuk megvételre úgy a lelkészi karnak, mint művelt olvasó közönségünknek. Megszerezhető a kiadónál: Hoffmann és Kronovitz cégnél Debrecenben. A csinosan kiállított kötet ára füzve 4 korona, csinosan egész vászonkötésben 5 korona 50 fillér. Bolti ára 1 koronával drágább.

— **Irodalomtörténet.** A magyar irodalomtörténeti társaság havi folyóirata. A választmány megbízásából szerkeszti Baross Gyula. Budapest, 1915. Ezen értékes folyóirat, amely már a IV. évfolyamban van, a 7—8. füzetében igen gazdag tartalmat találunk. Bennünket különösen érdekel ezen füzet azon okból, mivel valószínű mesteri méltatását találjuk benne Zsigmond Ferentől az elhunyt dunamelléki ref. püspöknek, Baksay Sándornak. A másik érdekes cikk benne: Kölesey „Kárpáti kincstár” című novellájának lokális elemei. Irodalom, folyóiratok szemléje, figyelő stb. tesz változatos a folyóiratot, amelyet minden tag, a tagsági díj (10 kor.) fejében kap. A Magyar Irodalomtörténeti Társaság tagjaiul jelentkezhetni lehet dr. Kéki Lajos jegyzőnél. (Budapest, VIII. ker., Mátyás-tér 16. sz. II. 4.)

— **Hajnal.** Külmissziói folyóirat. Szerkeszti: br. Podmaniczky Pál ev. lelkész, Felsőszeli, Pozsony megye. Az augusztusi szám a következő tartalommal jelent meg: 1. Győzelem. 2. Radja Pontesz Obadja. 3. Elért-e már valamit a misszió? 4. Hírek a misszió munkamezejéről. Melegen ajánljuk a lapot a külmisszió barátainak.

Igaz gyöngyök. Szerkeszti Takaró Géza, Budapest—Kőbánya, Ihász-utca 15. sz. Előfizetési ára 2 K. Szegényeknek ingyen. Az augusztusi szám a következő gazdag tartalommal jelent meg: 1. Az ember tragédiája és korunk tragédiája. 2. Kardok. 3. Válaszúton (vers). 4. Apró történetek. 5. Hogyan teszi Isten Jákóbot Izraellé? A lapot melegen ajánljuk lelkészársainknak a nép között való terjesztés végett.

— **Gyertyafény.** II. évf. Belmissziói lap. Szerkeszti Torró Miklós ref. lelkész, Ikafalva (u. p. Torja Háromszék megye). Előfizetési ár egész évre 3 korona. Megjelenik havonként. A szeptemberi szám tartalma: I. Segítsük az árvákat. II. Bibliamagyarázat. III. Alkalmi cikk. IV. Missziói rovat. V. Ifjúsági rovat. VI. Vegyesek rovata. VII. Vasárnapi iskolai rovat. A szerkesztőnek örömmel gratulálunk a lap ügyes összeállításáért; bár minél több egyház jártná e belmissziói

lapot, amely minden tekintetben reá szolgált már eddig megjelent számaival is a meleg pártfogásra.

— **A „Vasárnapi Ujság“** szeptember 12-iki száma pompás felvételeket közöl a magyar hódoló küldöttség bécsi útjáról. Külön érdekesség Bayros Ferenc, a hírneves rajzolóművész nagy művészi erejű illusztráció sorozata, amelyet egyenesen a Vasárnapi Ujság számára készített. A többi képek válogatott haretéri felvételek, melyek egészen közlőrl mutatják be a háború jeleneit, szinte odaviszik a nézőt a harcmezőre. Szépirodalmi olvasmányok: Laczko Géza és Strug András regénye. Egyéb közlemények: Vaszary Kolos arcképe és nekrológja s a rendes heti rovatok: a háború napjai, Irodalom és művészet, Sakkjáték, Halálozás stb. — A „Vasárnapi Ujság“ előfizetési ára negyedévre öt korona. „Világkrónika“-val együtt hat korona. Megrendelhető a „Vasárnapi Ujság“ kiadóhivatalában (Budapest, IV.-Egyetem-utca 4.). Ugyanitt megrendelhető a „Képes Néplap“, a legolcsóbb ujság a magyar nép számára, félévre 2 korona 40 fillér.

— **A vasárnapi munka és a háború.** Püspöki körlevél. Már az elmúlt esztendőben intézkedtem aziránt, hogy a lakosság, tekintettel a rendkívüli időkre, vallási aggályok nélkül vasárnap és ünnepnap is végezhesen mezőgazdasági munkákat, sőt erre a nagy, lelkes urak bizonyára buzdítani is méltatták a népet. Most illetékes helyről értesülök arról, hogy a lakosság olyan helyeken is, ahol munkáshiány címén a katonaság segítségét nagy mértékben veszi igénybe, s ahol a magy. kir. kormány közbenjárására sürgős erődítési munkálatoktól is szabadságolások történtek, a vasárnapi munkától teljesen tartózkodik, holott a vasárnap felhasználásával csökkenteni lehetne a munkáshiány gazdasági hátrányait. A nagymélt. vallás- és közokt. miniszter úr 7796/1915. eln. sz. intézkedéseire hivatkozással ez okból felkérem Nagytiszteletet, hogy — mint már a múltban tenni méltóztatott — a vallási aggályokat is elosztató és megfelelő hazafias érveket tartalmazó körirattal újra felhívni méltóztatassék a böles vezetése alatti egyházmegyében levő lelkes és tanító urakat, hogy a vezetésükre bízott népet az istentisztelet esendjét nem zavaró vasár- és ünnepnap munkára hathatósan serkenteni igyekezzenek. Midőn jelen felhívásomat a fentebb jelzett miniszteri intézkedés szerint és értelmében téve e kérdés felkarolását külön is szíves figyelmükbe ajánlom. Debrecen, 1915 szeptember hó 9-én. Atyafiságos szeretettel vagyok: *Kiss Ferenc*, püspökhelyettes.

— **A kárpáti falvak felsegítéséért.** Püspöki körlevél az esperesekhez. Nagytiszteletű Esperes Úr! A világháború pusztító forgataga — Istennek legyen hála — csak egy kisebb részét tudta végig söpörni szeretett édes hazánknak. De ez a rész am az élet-halálküzdelmek idején felettébb sokat szenvedett. A nagy magyar alföld bevetett barazdában pihent meleg hótakaró alatt az élet, az áldás, a gyárak kéményei a munkától feketén füstölögtek, az üzletkötés sem szűnt meg s a szorgalom méltó bérét nyerte, mialatt a Kárpátok kösziklái vért sirtak és sok ezrek békés otthona háborúságok színhelye lön, községek, falvak százszámra menvén tonkre a Kárpátokban. A hamuvá vált falvak, az üszkös, elhagyott tűzhelyek, a hajléktalanok sok ezrei, mind bizonyosságai, hogy mennyit szenvedett a Kárpátok lakos-

sága egész Magyarországért. Valóban elmondhatjuk, hogy azért pusztultak el, hogy Magyarország megmaradjon. Ők azok, kiktől elvette az ellen az igavonó állatot, az élelmet, a tűzhelyet. Az állam már erején felül kivette részét a segítsébről. Magyarországnak a pusztulást nem szenvedett megyéknek, az éhséget nem látott városoknak s a békességet élvező társadalomnak kötelessége a szenvedőkről való gondoskodás. Hiszen ők adták mindenüket a mi megmaradásunkért. Főként a magyarságnak önmaga iránti kötelessége, hogy az eddig is mostoha helyzetben levő vidék sorsa javíttassék, kulturája erősödjék s főként, hogy magyarosodjék. Ezért alakult, ily célokat szolgál a „Háborúban feldúlt tűzhelyeket újraépítő országos bizottság“ Budapest-képviselőház), melynek munkásságát Nagytiszteletűséged útján ajánlom a böles vezetése alatti egyházmegyéje gyülekezeteinek s egész társadalma áldozatkész szeretetébe, mert csak bőséges pénzbeli áldozat árán várhatjuk, hogy a Kárpátok vidéke szebb, jobb és magyar legyen. Debrecen, 1915 aug. 26-án. Atyafiságos szeretettel vagyok: *Dr. Baltazár Dezső* püspök.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Az iskolai év megkezdése.** Bármilyen súlyosak és nehezek is a körülmények, a beállott iskolai évben úgy a kir. tudományegyetem, mint a kollégium tanintézetei: a főgimnázium és a tanítóképzőintézet megkezdte működését. Ezen két utóbbi intézetben ugyancsak sok akadály gördült a tanítás megkezdése elé. Tudvalevőleg a ref. főgimnáziumban az elmúlt iskolai évben nem voltak párhuzamos osztályok, ami az egyes osztályokban túlszűfolttságot idézett elő. Most már az I. és II. osztály párhuzamos osztállyal nyílt meg. Sok gondot okozott a ref. főgimnázium kiváló igazgatójának Karai Sándornak a szegény tanulók lakás ügye, akik a kollégiumban, miután ez kórháznak van lefoglalva, — nem lakhatnak. Mintegy 50 növendéknek bérelt az igazgató a kollégium költségén a városban lakást. A tanítóképző I. osztályába 80 tanuló iratkozott be s az I. osztály a) és b) szakasszal nyílt meg; ellenben a IV. évet nem lehetett megnyitni, mivel az idetartozó ifjak csaknem valamennyien katonák, az itthon maradt 3—4 növendéket pedig segédtanítóknak kellett kibocsátanunk. A távollevő tanárokat a tanítóképzőben óraadó bejáró tanítók helyettesítik, de még így is a rendes tanárok felemelt óraszámra dolgoznak, az igazgatóknak pedig heti 18 órát kell tanítani, a háborús időkben túlságosan megszorított igazgatói teendők mellett. A helyiségek és a bentlakás ügyében nagy mértékben segítene a katonai kórháznak a kollégiumból való kitelepítése. És ez annyival is inkább kivihető volna, mivel tudunkkal a katonai kórház céljára városunkban van elég hely.

— **Főiskolai gazdasági tanácsülés** folyó hó 14-én délután a kistanácssteremben igen fontos és nagyszámú ügyet tárgyalt. A távollevő Kovács József tanácselnököt

Márk Endre polgármester, udvari tanácsos helyettesítette. A gyűlés tárgyalta többek közül a Berghoffer mintegy 70 koronát kitevő alapítványát, amely nagyobb részt majd a közszükségleti alapra fordítatik. Ugyancsak ezen a gyűlésen tette meg jelentését a kollegium számadásainak átvizsgálását végző pénzügyi bizottság. Jól eső érzéssel lehetett megállapítani a zárszámadásból, hogy kollegiumunk anyagi helyzete a mai súlyos időkben sem szenvedett súlyosabb megpróbáltatást, sőt az, ha ott nem állana mindig előttünk az akadémia internátus az ő megoldatlan problémáival, — egészen kedvező képet mutatna. Nem lehet itt a legnagyobb elismeréssel meg nem emlékeznünk azon óriási munkáról, amelyet kollegiumunk két derék tisztviselője, Rózsa Sándor pénztárnok és Agárdi Lajos végeznek. Az ő munkájuk igazán emberfeletti, de eredményében dicséretes. Bizony az ő lankadatlan szorgalmuk nagyban hozzájárul a kollegium pénzügyi rendezettségéhez.

— **Varga Csongor lelkész halála.** Mindnyájunkat mélyen megdöbbentett az ifjabb lelkészi kar ezen kiváló képviselőjének korai halála. Még mindig élénk emlékezetünkben áll az elhunyt tanuló pályája, segédlelkészkedése, itt az egyházkerületi levéltárban tett értékes szolgálata. Akik ismertük közelebbről, sok-sok reményt fűztünk a nem mindennapi tehetséggel megáldott ifjú lelkész jövőjéhez. Azon sok veszteség között, amely mindnyájunkat ér a világháború borzalmai között, egyike a legsúlyosabbaknak Varga Csongor halála. Fájdalmas részvétellel osztozunk a hozzátartozók bánatában, amely különösen két lelkésztársunkat, F. Varga Lajos rábei és Mészáros Lajos sápi lelkészeket érte. A vigasztalások istene enyhítse a gyászaborultak mély bánatát. A család a következő gyászjelentést adta ki Varga Csongor haláláról: A B. F. R. A. Mély fájdalomtól megtört szívvel tudjuk, hogy a jó férj, szerető gyermekjó testvér, rokon Varga Csongor monostorpályi református lelkész ifjú életének 30-ik évében, boldog házasságának tizedik havában súlyos szenvedés után f. hó 9-én délután 1/4 6 órakor csendesen elhunyt. Kedves halottunk földi részeit f. szeptember hó 11-én, szombaton délután 4 órakor fogjuk a monostorpályi temetőben örök nyugalomra helyezni. Monostorpályi, 1915 szeptember hó 10-én. Áldás és béke poraira! Bánatos özvegye: Özv. Varga Csongorné szül. Mészáros Gizella. Szülei: F. Varga Lajos és neje Tóth Ida. Apósa és anyósa: Mészáros Lajos és neje Kántor Gizella. Testvérei: Tünde férjével Ballay Aladárral és gyermekeivel. Zitta, Edith, Lili, Czászi Gyula. Sógornői: Margit és Ilonka.

— **Barakonyi Károly 7. gymn. tanuló hősi halála**
A napi lapok nem régen részlete-en megemlékeztek Barakonyi Károly, 3. honv. gy.-ezredbe i hadapród-jelölt hőstetteiről, aki pár hóval ezelőtt még a debreceni ref. főgimnázium tanulója volt. A hős debreceni diák egy

vakmerő éjjeli felderítő szolgálatot végzett az olasz haretéren s megmentette több sebesült bajtársát. Nagy dicsérettel halmozták el ezért a bravurjáért s szép kitüntetés is várt reá. Barakonyi Károly azonban — sajnos — ezt már nem érthette meg, elesett a hősi küzdelmekben. Erről családja az alábbi meleg hangú értesítést kapta ezredétől: Mélyen tisztelt szülők! Egy szomorú kötelességet teljesíték akkor, midőn katonáim egyik legbátrabbikának: Barakonyi Károly hadapródnak hősi haláláról értesíttem. Fogadja őszinte részvételemet. Gyászkötelességünkben nemcsak bajtársai, előljárói, hanem én magam is osztozom, mert azok kiváló bajtársukat, kötelességtudó, bátor alantosukat s az ezred pedig legvittebb katonáját vesztette. Vigasztalja az a tudat, hogy fia a szent célért, a hazáért és királyért esett el s neve úgy bajtársai, mint az ezred hősei közt, örökkön élni fog. Hősi életéhez méltó katonai temetése f. hó 7-én d. u. 5 órakor történt a Felső-Cotici-i templom mellett levő ideiglenes temetőbe. Haretér, 915 IX/7. Stadler István, ezredes. Mi is fájdalmas részvétellel osztozunk Barakonyi Károly szüleinek mély bánatában s abban a veszteségben, amely testvérét a tanítóképző intézetnek a múlt iskolai évben végzett kiváló növendékét Barakonyi Józsefet érte, aki jelenleg maga is mint egyéves önkéntes szolgál a debreceni 3. honvéd gyalogezredben. A hős gimnáziumi tanuló emléke örökké él kollegiumunk évkönyvében!

— **Iskolai év megnyitás.** Sárospatakon lélekemelő, sokáig emlékezetes ünnepélye volt folyó hó 10-én a sárospataki ref. főiskolának. Ekkor volt az 1915—16-ik iskolai év ünnepélyes megnyitása, mely kiemelkedett szokásos keretéből az által, hogy akkor volt a megválasztott főiskolai egyházi gondnok: Komjáthy Gábor egyházkerületi tanácsbíró, ugvári ref. lelkésznek diszes tiszteségébe való ünnepélyes beiktatása is. Emelte ez ünnepély fényét, hogy ott láttuk a főiskolának két főgondnokát: dr. Tüdős István ref. püspök és Dókus Ernő egyházker. főgondnok, főrendiházi tag urakat. Az ünnepély reggel fél kilenc órakor kezdődött, a iskolai harangok meghúzása után a főiskolai imaterembe gyülekezett a főiskolának itthon levő ifjúsága, tanári kara s az igazgató-tanácsa, sokan jelentek meg a városi közönségből is. Éneklés után Novák Lajos mondott alkalmi vonatkozásokban szép és mesteri imádságot, a mostani nehéz időkben az Úrnak segedelmét és áldását kérve. Ezután Dókus Gyula es. és kir. kamarás, főiskolai világi gondnok tartalmas, költői szárnyalású szép beszéddel üdvözölte gondnoktársát az igazgató-tanács nevében. Rohoska József, a főiskola rektora a főiskola, Ladányi Mihály a főiskolai ifjúság nevében üdvözölték a újonnan választott gondnokát, melyekre Komjáthy Gábor gondnok válaszolt és köszönte meg a szíves üdvözléseket felajánlván teljes munkacerejét a sárospataki főiskolának. Most Rohoska József rektor lépett a szószékre s mondotta el évmeg

nyitó beszédét. Szépen elmondott megnyitója mestermű volt, mely hisszük, mélyen bevésődött főiskolai ifjúságunk fogényok szívébe. Az iskolai év megnyitásával a szép ünnepély befejezést nyert nyert. Utána a főiskola igazgató-tanácsa tartott ülést, melyen több fontos iskolai ügy nyert elintézését.

— **Petry Elek püspök.** A dunamelléki református egyházkerület f. hó 15-én bontotta fel a püspökválasztásra beérkezett szavazatokat. Több mint 300 szavazat érkezett be az egyházközségek részéről. A szavazatok felbontása után megállapítást nyert, hogy az egyházközségek majdnem egyhangúlag Petry Elek budapesti lelkészre adták szavazatukat. Az új püspök beiktatása a dunamelléki református egyházkerület október végén tartandó rendkívüli közgyűlésen fog megtörténni. A magunk részéről a legmelegebben üdvözljük az új püspököt díszes állásában.

— **Mensa Akadémica.** Bernolák Nándor, a debreceni m. kir. tudományegyetem rektora a következő hirdetményt teszi közzé: Abból a célból, hogy az egyetem polgárainak a mai nehéz megélhetési viszonyok közt együttes, jó és olcsó étkezést biztosítsak, a szegénysorsú hallgatók pedig messzemenő kedvezményben részesülhessenek, a nagyméltóságú m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr által a dr. Gárdor János-féle alapítványból rendelkezésemre bocsátott kamatok felhasználásával diákasztalt (Mensa Akadémica-t) szerveztem. A diákasztal az Első Debreceni Takarékpénztár épületének III. emeletén levő helyiségében folyó hó 15-én megkezdte működését. Az ebéd és vacsora díja bármely egyetemi hallgató vagy az egyetemen vizsgázó ifjú részére havi 69 kor., heti 16 kor. 10 fillér, vagy napi 2 kor. 50 fillér. Szegényebb sorsú és jobb előmenetelű ifjak viszonyaikhoz képest havi 27 vagy 45 koronáért, a teljesen szegény és kiváló előmenetelű ifjak ingyenesen kaphatnak ebédet és vacsorát. A kedvezményeket a f. hó 12. napjáig nálam kell kérni. Az étkezési jegyek kiadása iránt később intézkedem. Az intézmény végleges szervezete iránt az intézkedést ugyancsak később teszem meg.

— **Temetés.** Múlt esütörtökön, 9-én délelőtt temették el Vaszary Kolost, a volt hercegprimást, a keszthelyi temető kápolnájában. Életének utolsó két évtizedében ólomsúlyként nehezedett reá a nagy földi dignitás, amelynek oly meglepetésszerűen részese lett. Előnyeit ő maga nem használta, nem élvezte. Két kézzel adta tovább a földnek kincseit. A gyenge esérépedényben nemes, krisztusi lélek lakozott. Requiescat in pace!

— **Levél 13 hó mulva az orosz fogságból.** Czékus Kálmán, a nagyváradi állami főreáliskola fiatal rajztanára (az abaujszántói lelkész fia), ki a múlt év nyarán Orosz-

országba ment tanulmányuttra, s onnét júl. 25-én írta utolsó levelét s azóta aggódó szülei semmi hírt nem kaptak róla, s már mint elveszettet siratták! S ime most aug. 25-én tehát épp 13 hó mulva érkezett tőle a sógorához Dr. Hézszer Aurel fővárosi tanárhoz egy orosz és francia nyelven írt levelezőlap Petrográdról, hol internálva van, melyben azt írja, hogy ő nagyon ideges és beteg a miatt, hogy mióta Oroszországban van, azóta egy sort sem kapott a szüleitől, hollott ő oly gyakran, csaknem mindennap ír haza, s írja, hogy mily epedve várja a viszontlátás idejét s végül eme bibliai idézetet használja: attande le Seigneur li te délivrera! (Liber Sapientiae XX. 22.)⁶. Természetes, hogy nagy a szülők öröme, kik eddig egy sort sem kaptak tőle. Szolgáljanak e sorok is megnyugtatóul azoknak, kik eltűnt kedveseikről rég nem hallottak!

— **Egyházközségi évi jelentés.** A pesti német egyházközség 1914. évi életéről egy 52 oldalas csak német nyelven írt füzetben számol be. A jelentés a háború jegyében áll. Az egyházközség a nehéz napokban is Istenbe veti bizodalmit vallván, hogy akik Őbenne bíznak, azoknak ereje megújul és szárnyakkal magasságra repülnek, mint a saskeselyők: futnak és nem fáradnak el: járnak és nem lankadnak meg. A szerény viszonyok között élő fővárosi gyülekezet nem akart távolmaradni, midőn az egész ország megmozdult a háború okozta nyomor enyhítésére. A lelkek vígasztalásáról hadi-istentiszteletek tartásával, a katonakórházak lelki gondozásával, imádságos és ájtatossági könyvek szétosztásával gondoskodott. A testi sebek gyógyítására erejéhez mért anyagi áldozatokat hozott. Főleg a nőegyletet kell e tekintetben kiemelni, amennyiben mind- eddig 2000 K-val járt a háború nyomán megindult jótékonyosság ösvényén. Emellett egyéb jótékonyági célok is figyelemben részesültek. A gyülekezeti alap 122 K-val, a diakóniai alap 36 K-val, a szegényalap 30 K-val emelkedett. Offertórium címén 1714·01 K folyt be. Az egyházközség halottai közül különösen Lang Mihály volt pesti német lelkész és Fabiny Gyula miniszteri tanácsos emlíendő. A gyülekezet 3970·70 K hiánnyal küzd. A helyi gyámintézetnek 372·28 K tőkéje van. Az alapítványok és alapok 68,326·74 K-t tesznek ki. Az értesítő második kisebb részét a pesti magyar és német egyházközségek közös képviselőtestületének 1914. évi működéséről szóló jelentés foglalja el. Ebből kiemeljük, hogy a templomépítési alap 558,844·63 K-ra emelkedett s hogy az ev. iskolák tanulói közül az evangélikusok csak 30%-ot tesznek. Igazán kár oly rengeteg pénzen iskolákat fenntartani más vallásúak számára. Az értesítő szerkesztőinek még azt ajánljuk, hogy az egyházközségi funkcionáriusoknál hagyják el az „úr“ jelzőt. Így nem esnek következetlenségbe s ezáltal is vallják, hogy ninesen sem szolgál, sem szabados; mert mindnyájan egy vagyunk a Jézus Krisztusban.

— **Vita az Evangélikus Közérdek és a budapesti Prot. Egyházi és Iskolai Lap között.** Nem akarunk egyáltalában bele szólani abba a támadtatásba, amelyben lutheránus testvéreink részesülnek a budapesti Prot. Egyházi és Iskolai Lap részéről. Csak annyit akarunk megjegyezni, hogy a vita azon tárgya, vajjon a kálvinizmus vagy a lutheránizmus termel-e kiválóbb egyéneket, amennyire nem aktuális e súlyos időben annyira útját vágja a testvéri egyetértésnek. Nemcsak a kálvinizmus, hanem a lutheránizmus is mutathat fel hazánkban kiváló alakokat. Ez oly tény, amelyet mi a kálvinizmus öt fészkeiben Debrecenben mindig elismerünk s el is fogunk jövőben is ismerni. Mi ha valaha, úgy most érezzük igazán a protestáns Németország győzelmű korszakában, hogy mennyire szükség nekünk kálvinistáknak és lutheránusoknak kezét fogni s vállvetve működni!

— **Kápláni állást keres** 2 évi gyakorlattal bíró s.-lelkész, ajánlatok a kiadóhivatalba küldendők.

— **A máramarosszigeti jogakadémián a beiratások** az 1915—16-ik tanévre szeptember elsején megkezdődtek. A rendes határidő szeptember 14. Ezentúl csak külön formális kérvénnyel lehet a felvételt kérni, amelyben az illető késedelmének, okmányokkal igazolt, méltányolható okát előadja. Október 14-ike után az igazgató sem vehet fel senkit. (Sőt a miniszteriumhoz beadott ily irányú kérvények is valószínűleg elutasítanak.) Az alapvizsgák szept. 10-ike után lesznek. Szeptember *második* felében már csak a miniszter adhat terminust, kivételesen indokolt esetben. A tandíjat s járulékait egy összegben kell befizetni. Csak nagyon kivételes esetekben — megfelelő kérvényezésre — adhat a tanári kar részletfizetési kedvezményt a tandíj felére nézve, a többi díjakra nem. Tandíj és egyéb járulékok újonnan beiratkozók részére 63, régebbi szigeti jogászoknak 61 korona. Az alapvizsgák díja 33 K, az államvizsgáké 80 K. Pótvizsgákért a rendes díj fele fizetendő. Engedélyes vizsgákért 2-szeres, esetleg 3-szoros díj szedhető. Végbizonyítvány díja a bélyeggel együtt 7 K. *A kollokviumi kötelezettség* csupán azokra nézve lett teljesen megszüntetve, akik az előadásokat rendszeresen látogatják! Az előadásokat a tanárok előre láthatólag szeptember 16-ikán megkezdik. A tanári kar terve szerint a jövő évben a *Mensa academica* ismét meg fog nyitni, hol az érdemes ifjak olesón étkezhetnek. A jelesebb, szorgalmasabb ifjak részére akadémiánkon több *öszlőndij* is van. Tudományos *pályaversenydíjak* is lesznek kiírva. A református vallásuk a nagy ünnepekben legátusoknak küldhetők. Az órák beosztása lehetővé teszi, hogy a jogászok különböző irodákban (ügyvédeknel, hatóságoknál) díjnokokként működhessenek. — Jelesebb ifjak a két főgimnázium révén correpetitóri alkalmazásokat is kaphatnak. Valószínűleg megnyílik jövőre — rendkívüli hallgatók számára is — az *állam-számviteltani tanfolyam* is. A tanári kar több jelentkező

esetén szívesen rendez be tudományos szemináriumokat, idegen nyelvi, gyorsírási tanfolyamokat. Az ifjúsági egyesület újjászervezéséhez megvan a megfelelő anyagi lehetőség. Csak az ifjak buzgalma szükséges. Kevés ifjú is végezhet komoly önképző munkát. E célra a nagykönyvtár rendelkezésükre áll.

— **Lelkészi házakhoz** ügyes varrónő ajánlkozik. Vidékre is elmegy. Cím a kiadóhivatalban.

— **Sajtóhiba.** Lapunk legközelebbi számában Erdélyi Imre lelkésztársunk versében a következő sajtóhibákat igazítjuk helyre: A 3. versszak 3. sorában vissza helyett: vissza. Az 5. versszak 3. sorában kimaradt egy rhythmust zavaró szó, így javítandó: Lelkőknek vigy' vigasztalást. A 6. versszak 2. sorában ehelyett: „ellenünknek”, így: „elleninknek”.

— **Előfizetőink és hirdetőink** figyelmét felhívjuk, hogy a kiadóhivatalt érintő mindennemű levelezések, reklamációk, hirdetési díjak stb. kifejezetten *Nagy László kiadóhivatali intéző Debrecen, városi nyomda* címére küldendők.

Felelős szerkesztő: FERENCZY GYULA Dr.

Munkatársak: dr. Veress István, dr. Varga Zsigmond.

Pályázat.

A berei ref. egyház, — hadbavonult kántortanítója hazaérkezéséig, — pályázatot hirdet helyettes kántortanítói állásra.

Kötelessége: I—VI. oszt. vegyes iskola vezetése s a kántori teendők végzése.

Fizetése: havonként 80 korona s lakás. Egy szoba be van butorozva.

Nők is pályázhatnak. A kérvények szept. hó 25-ig adandók be. Az állás okt. 15-én elfoglalandó.

Bere, 1915 szept. 7-én.

Tukacs László,

ref. lelkész.

u. p. Csomaköz, Szatmár megye.

Pályázat.

Az erdőgyaraki ref. egyház pályázatot hirdet egyik tanítói állására. Javadalma: 1. természetben lakás kerttel; 2. 1000 □-öl szántó föld haszonélvezete; 3. az egyház pénztárából 100 korona készpénz; 4. államsegély.

Kötelessége: Az I—II. vegyes osztály tanítása. Lelkész akadályoztatása esetén annak helyettesítése. A másik tanítónak mint kántornak is — betegség esetén — helyettesítése. Ha az egyház orgonát állít be, a templomi éneklésnek orgonán való vezetése.

Pályázati határidő 1915 szept. 25. Választás szept. 26-án. Állás október 1-én elfoglalandó.

Erdőgyarak, Bihar m. 1915 szept. 5.

Bugyi János,

iskolaszéki elnök.

Pályázat

helyettes tanítóságra.

A pátrohai (Szabolcs m.) református egyház-tanács és községi iskolaszék a beállott 1915—1916. iskolai év tanítási időtartamára egy helyettes tanítói állomást szervezvé, arra pályázatot hirdet.

Javadalom havi 100 korona fele részben az egyház, fele részben a község pénztárából.

Pályázhatnak ref. vallású okl. fi- és nőtanítók folyó hó 26-ig és a megvalasztandó állását október 1-re elfoglalni tartozik.

Pályázati kérvények a közös iskolaszékhez címezve alulírotthoz küldendők.

Pátrohán, 1915 szeptember 12-én.

Balogh József,

ref. lelkész, isk.-széki elnök.

Pályázat.

Szaniszlói ref. egyháztanács orgonista-tanítói állásra hirdet pályázatot. Jövedelem: 320 korona terményváltás egyház pénztárából; 10 hold fekete, 12 hold homok föld élvezete; egy vékás káposztáskert; 500□-öl beültetett szőlőföld; 2 szobás lakás és mellékhelyiségek 900□-öl házikerttel; 5 darab legeltetési jog; törvényes kiegészítés az államtól. Földek adóját egyház fizeti.

Pályázatok lelkész hivatalhoz küldendők szeptember 26-ig.

Takács Ferenc,

ref. lelkész.

Pályázat.

A nyirparasznyai ref. egyháztanács kántortanítói állásra pályázatot hirdet.

Kötelessége: I—VI. oszt. vegyes iskola vezetése és a kántori teendők végzése. Lelkész akadályoztatása esetén annak helyettesítése. Kánonikus órákon isteniszteletek végzése.

Fizetése: Természetben lakás, 1 hold kerttel; tagban lévő 16 hold homok föld élvezete; 4 drb. legeltetési jog; 1 öl kemény tűzifa beszállítva; Kézpénz az egyház pénztárából 168 korona; törvényes kiegészítés az államtól. Földek adóját az egyház fizeti.

Az állás október 1-én elfoglalandó. Pályázni szándékozók kérvényeiket a lelkészi hivatalhoz folyó évi szept. 25-ig adják be.

Nyirparasznya (u. p. Nagydobos. Szatmár megye), 1915 szept. 12-én.

Gócz Lajos,

ref. lelkész, isk.-sz. elnök.

Pályázat.

A nagykarolyi református egyház pályázatot hirdet a lemondás folytán megüresedett kántortanítói állásra. Fizetés: 3 szobás lakás, konyha, kamara, előszoba, pincze, fűkamara, sertésöl, padlás és kert, kézpénz az egyház pénztárából havi előleges részletekben 912 korona. Kántori s énekvezéri tiszteletdíj 400 korona. 14 m³ kemény tűzifa beszállítva 88 korona értékben. Stóla mintegy 200 korona. Fizetésekiegészítés államsegéllyel.

Kötelességei: Mindennapi I—VI. fiú iskola vezetése egyhákerületi tanterv szerint. Templomban, temetéseken kántori teendők végzése. Négy szólamú férfikar tanítása és vezetése. Próba orgonázás október hó 3-án. Az egyház útiköltséget nem térít meg. Az állás azonnal elfoglalandó. A kellően felszerelt pályázati kérvények 1915 október hó 1-ig adandók be alólírott iskolaszéki elnökhöz.

Nagykaroly, 1915 szept. 13.

Asztalos György,

ref. lelkész, isk.-széki elnök.

Foncière, Pesti biztosító-intézet

Alapított 1864-ben.

Központi székhely: Budapest, V., Sas-utca 10. sz.

Kézpénzben befizetett részvénytőke	4.000.000 korona
A nyereség és díjtartalékok az évi díjbé- vételekkel együtt mintegy	70.075.300 koronára,
az intézet össz. es biztosítéka tehát mintegy	74.075.300 koronára
rúgnak.	
50 évi fennállása óta kártérítések fejében fizetett az intézet:	
az elemi kárbiztosítási ágazatokban	278.818,768 kor.
az életbiztosítási ágazatban	43.972.292 kor.
a baleset és szavatossági biztosítási ágaza- tokban	5.487,624 kor.

összesen 328.278,684 koronát.

Az intézet működési tere kiterjed a következő biztosítási ágazatokra .

1. Élet-, járadék-, kiházasítási-, katonai szolgálat-esetére való biztosítás.
2. Tűz-, villámcsapás- és robbanás által okozott károk elleni biztosítás.
3. Betöréssel lopás elleni biztosítás.
4. A törvényes szavatosság következtében beálló kötelezettségek elleni biztosítás.
5. Tükrüvegekben eshető türeskárok elleni biztosítás.
6. Az emberi testet érhető balesetek elleni biztosítás, (utazási, élethossziglani vasúti balesetbiztosítás).
7. Szállítmányozási (tengeri, szárazföldi- és folyamszállítmányozási) károk elleni biztosítás.
8. Jégverés okozta károk elleni biztosítás.

Olcsó díjak! Tisztán magyar intézet! Előnyös feltételek

ORGONA !!

Nagyváradon, fő-utca 51/15.

ÚJ ORGONÁKAT

készíték a legújabb pneumatikus csőrendszer szerint, golós-ládaival. Biztos működéséért még a legneveltebb templomban is kezeskedem.

ORGONÁIM az elképzelhető könnyedségű játszás-móddal bírnak és mindamellett az egyes sipok a leggyorsabb játszás mellett is precízen azonnal megszólalnak.

Elvállalok továbbá

régi orgonákat átalakítás, javítás és hangolás a legjutányosabb árban.

ORSZÁGH ANTAL

orgona készítő.

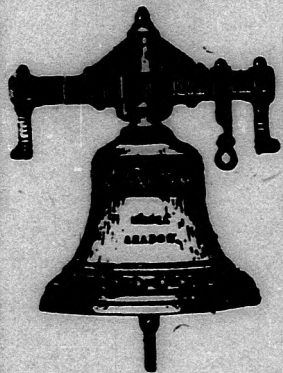
Alapított 1840.

Alapított 1840.

Hönig Frigyes

gőzüzemre berendezett harang és ércöntődéje, szivattyúgyár

ARAD, RÁKOCZI-UTCA 11—28. SZÁM.

Ajánlja cs. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel bármely más haranggal szemben egy azon hang előállításánál 3—46% súly és ármegetakarítás éretik el. Kitűnő jó hang és tartóságáért több évi jótállás.

Legkedvezőbb fizetési feltételek.

Forgatható és igen könnyen lódítható vas harang felszerelések, melyekkel egy ember több harangot húzhat és tűzmentes vasárványokkal. Régi harangoknak vas-szerelésre ala kitását, avagy azoknak csekély fölülfizetés mellett új harangokkal való felszerelését.

Képes árlapok és költségvetések kívánatra
ingyen és bérmentve küldetnek.

1890-ben a legnagyobb állami éremmel kitüntetve.

Löfkovits Arthur

óras, ókszeresz üzlete Debrecen, Piac-u.

Egyházi készletek, keresztelő edények, urasztali poharak, tányérok, kannák alkalmi ajándékok

nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Harmadik kiadásban

Mőst jelent meg

a hazai protestáns egyházak nagy imádságírójának

Szolnoky Gerzson-nak

Háborus idők

imádságos könyve

hadbavonultak és azok családjai számára című munkája.

Tartalmaz 55, a gyorsan változó viszonyok között is minden alkalomra és úgy a katonák mint az itthonmaradottak számára megfelelő imádságot, ezenkívül zsolnárokat és dicséreteket.

A 160 oldalra terjedő $12\frac{1}{2} \times 8\frac{1}{2}$ cm. nagyságú, zsebbe tehető imádságos könyvnek bolti ára díszes kemény kötésben 1 kor., 10 darab vételnél 90 fillér, 100 darab vételnél 75 fillér.

Kapható:

HEGEDÜS ÉS SÁNDOR

protestáns irod. könyvkiadóhivatalában DEBRECEN.